БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№68 (10436) | 1964 оной мартын 20, пятница | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомдо

...бэриин элдэб хаядаһа хэрэглэжэ, малай тэжээл ...за, мяханай продуктнуудые гамтайгаар гарга... ашаар бүри ехэ продукци үйлэдбэрилхэ гэ... ...алис уялга абаһан Улаан-Үдын мяха-консер... ...бинадай үүсхэлые партиин обкомой бюро һай...

...хоолой зүйлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ зорилгоор бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхын, мүн үйлэдбэриин хаядаһа суглуулжа, хүдөө ажахын хэрэглэмжэдэ зорюулхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень эдеэ хоолой предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, партийна эхин организаци, промышленно-үйлэдбэриин парткомуудые, партиин райкомууд, Улаан-Үдын горкомые КПСС-эй обкомой бюро уялгалба.

...йлэдбэриин хаядаһа хэрэглэжэ, малай тэжээл буйлуулха талаар ...н-Үдын мяха-консервын комбинадай коллективэй 1964 ондо абаһан

СОЦИАЛИС УЯЛГА

...-Үдын мяха-консервын ком... коллектив партиин ЦК-гай ...Пленумэй (1963 он), фев... ...ленумэй (1964 он) шиидхэ... ...ые бодотоор бэелүүлхэ, мя... ...дуктнуудые ехээр үйлэд... ...боложо, шанарыень һай... ...н зорилгоор, белково тэ... ...лүүлхэ, хүдөө ажахын ...тэ бэлэдхэхэ талаар арга ... хүсэд хэрэглэхын тула ...алис уялга абаба:

...оолтэ хоролтодо оруулан... ...рьбалалта хэжэ, энэ жэл... ...ээ гадуур 450 тонно мяха, ...категориин мяхаар 2910 ...аса, шуһанай холисотой ...о колбаса, 450 тонно һа... 1 миллион баанха дели... ...консервэ гаргаха. Сэмгэ ...абахын тула 2200 тонно ...улха.

...олой зүйлнүүдые үйлэдбэ... хэрэглэгдэдэггүй хаядаһа ... тэрээнһээ 3500 тонно ...эл буйлуулха. Тиихэдээ ...о бухэнэй мяханһаа 100 ...й иимэ тэжээл бэлэдхэхэ. ...э оньһожоруулһанай, тү... ...дээ зүбөөр ашаглаһанай, ...ээ дууһан һайнаар хэрэг... ...лон технологиёо нарижуу... ...руулһанай ашаар 1963 ... 10 процентээр үлүү ехэ ...ээл буйлуулха, тэрэнэй нэгэ тонныn үнэ сэн 125 түхэриг хүрэтэр бага болгохо.

Малай белково тэжээл үйлэдбэрилхэ поточно-оньһожоруулагдамал линии апрелиин 15 болотор ашаглалгада тушааха. Малые түргэнөөр томожуулха, шэгнүүрыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһатай биогеннэ стимулятор үйлэдбэрилхэ цех жэлэй хоёрдохи квартал соо түхеэржэ дүүргэхэ. Техническэ хаядаһа хэрэглэжэ, жэлэй дүүрэтэр 40 тонно биостимулятор үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Үндэгэнэй порошок хэхэдээ хальһыень суглуулжа, тэрээнһээ 240 тонно шубуунай минеральна тэжээл бэлэдхэхэ.

Һэбһые малай тэжээлдэ хэрэглэхэ зорилгоор Буряадай хүдөө ажахын институтдай хамта шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулжа, байгша оной туршада малай тэжээлдэ хэрэглэхэ 800—900 тонно энэ һэбһэ хүдөө ажахыда эльгээхэ.

Гэдэһэнэй һэбһэ биотермическэ аргаар үйлэдбэрилхын тула һэбһэ хадагалха хранилища июлиин 1-эй үдэр болотор бетоноор бариха, жэл бүхэндэ хүдөө ажахыда 3000 тонноһоо бага бэшэ органическа үтэгжүүлгэ угэхэ. Желатин үйлэдбэрилгын хаядаһа хэрэглэһэнэй ашаар жэл бүхэндэ 80—90 тонно минеральна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ.

Мяханай промышленностиин арга боломжо хэрэглэжэ, малай тэжээл үйлэдбэрилхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Тиимэһээ бидэнэр үйлэдбэриин техническэ хаядаһа суглуулжа, малай тэжээл болон үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ талаар хэмжээ абахыень РСФСР-эй мяханай промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, эдеэ хоолой промышленностиин бусад һалбариин коллективүүдтэ хандаһабди.

Москвагай, Ленинградай, Эрхүүгэй, Новосибирскын, Ставропольскын мяханай комбинадуудай коллективүүдые социалис мүрысөөндэ урина бди.

Мяханай комбинадай коллективэй суглаан дээрэ энэ уялга зүбшэгдөөд, баталан абтаба.

...угар үбгэжөөл магтаалтай

...ээд алдарша... ...та хонишодой ...он бригада ... Эндэнь ...н хонидой ... байхаар ...ишодой гэр ... түхеэрэгдээ. ... ажалаараа ... дүршэл ехэ... ...од, коммунис ...ударнигуудшье ...и даа. Жа... ...а, жарталаа ...гэжөөл Ду... ...ич Будаев эндэхи залуушуултай тэн тэреэн мүрысэжэ, амжалта туйлажа байдаг.

Хонинoй отара даажа абахадаа эдэбхитэ Дугар үбгэжөөл тодорхой социалис уялга абаа һэн. Даалгагдаһан 629 эхэ хонидой тус бүриһөө заабол хурьга абажа түлжүүлхэ, гурбан килограммһаа доошо бэшэ шанартай нооһо хайшалха, бүхы хонидоо искусственна аргаар урэжүүлхэ зорилготой.

Тус отарынхид харюусалгата уялгаяа бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлээ бшуу. Тиигэжэ январь һараһаа хойшо 508 хурьгадые абаад, тобир һайнаар түлжүүлнэ. Нэгэшье толгой гарзалаагүй. Зуун хонин бүриһөө 81 хурьган абтаа. 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абаха тангаригаа сохом дүүргэхэ юм.

Д. Батомункуев.

Суулгын совхоз.

Москвahaa мэдээсэнэ

...КСМ-эй ЦК-гай пленум дүүрэ бэ

...ОСКВА, мартын 18. (ТАСС). Мартын 17-һоо 18 хүрэтэр хоёр ...ой турша соо ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй V Пленум Мо... болобо. Пленумдэ хабаадагшад, мүн тэрэшэлэн Ленинэй ...молой түбэй хүтэлбэрилхы органуудай гэшүүд бэшэ комсо... хүдэлмэрилэгшэд, колхозууд, совхозуудай комсомолой коми... секретарьнар, хүдөө ажахын түрүүшүүл хадаа КПСС-эй ...ай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ ком...ой эмхинүүдэй хабаадалсаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. «Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ ...тэйгээр хабаадалсаха гээшэ Ленинэй комсомолой дайшалхы ...го мүн» гэһэн элидхэл ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь ...И. Павлов хэһэн юм. Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн боложо, тэ...э 28 хүн хабаадалсаа.

...ленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Поляков үгэ ...

...П. Павлов тобшохон үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай декаб... болон февралиин Пленумүүдэй табиһан зорилгонуудые бэе... хэрэгтэ комсомолшууд өөһэдынгөө эзэлхэ һуурияа һайса ...,—гээд партиин Центральна Комитедые найдуулаа.—Манай ...гэй бүхы залуушуул, комсомолой эмхинүүд бултадаа, ком...ой гэшүүн бүхэн улад зонойнгоо ажаһуудал улам һайжа...хын тулада зорюулагдаһан хүдөө ажахые ашаг ехэтэй бол...гэһэн программа богонихон болзор соо дүүргэхын тула ...ынгөө эрдэм мэргэжэл, эршэ хабаяа бухыдэнь зорюулха юм ... нүхэр Павлов хэлээ.

...дөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохын түлөө тэм...гээшэ Ленинэй комсомолой, совет залуушуулай бултанайнь ...лхы зорилго болоно гэжэ зааһан тогтоол ВЛКСМ-эй ЦК-гай ...м баталан абаа.

...ленум эмхидхэлэй асуудал хаража үзэбэ. Ондоо хүдэлмэридэ ... болоһонтойнь дашарамдан ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретариин бо... бюрогой гэшүүнэй уялгаһаа Л. К. Баляснае сүлөөлөө.

...ЛКСМ-эй ЦК-гай V Пленум хүдэлмэреэ дүүргээ.

Ажалай паспорт ямар байха ёһотойб?

Ажал гээшэ хүниие шэмэглэнэ

...ДОНЕЦК, мартын 18. (ТАСС). Ажалай паспорт ямар байха ...б? Энээн тухай «Социалис Донбасс» гэдэг областной газе... редакцида суглараһан олон ондоо мэргэжэлтэй хүнүүд хөөрэл... байгаа. «Ажалай паспорт—СССР-эй гражданинай шарайе ...уулха зэргэтэй» гэһэн гаршагтайгаар «Известия» газетэдэ ...толагдаһан бэшэгтэ гараа табигшадай нэгэн Донецкын булад ...хайлуулагша Н. Г. Бычков энэ суглаанда ерэхэдээ, иигэжэ хэлээ.

— Манай оруулһан дурадхалые арад зоной олоороо һайшаан ...аһан хадань, тон баяртай байнабди. Мүн тэрэниие Никита ...геевич Хрущевшье дэмжэбэ. Тиихэдээ ажалай паспортнууд гээшэ ...өө болон общестывынгоо туһада ажал хэхэ шухала байһые ойл... абаһан хүнүүдэй һайн һайхан шэнжэ шанарые бүри эли ...р харуулгада туһалха юм гэжэ тэмдэглэһэн байна.

...энэ документ түхэл маягаараа болон удха найруулгаараа ямар ...аб гэжэ донбассайхид ойлгодог бэ?

— Газаа тээһээнь харахада, тэрэмнай Маяковскиин шүлэг ...оо магтажа бэшэһэндэл адли түхэлтэй байха ёһотой,—гэжэ ...аковскын шахтёр, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Б. Г. ...бланко хэлээ.—Эгээ тиимэ алдарта совет гербын зурагтай ...тэр абаад манай совет делегацитай хамта би Англи ошожо ерэ... байгааб. Хилын саана гараад ябахадаашье, би өөрынгөө пас...т ходол омогорхолтойгоор харуулдаг бэлэйб. Гоё һайхан ажа... дэбтэр соо хүн бүхэнэй ажа ябадалай намтарай шухала ша...ууд бэшэгдэнхэй байг лэ.

...хөөрэлдөөндэ хабаадагшад бүгэдөөрөө ажалай паспорт соморхон, ...о һонор, тобшоор бэшэгдэнхэй байха ёһотой,—гэжэ хэлэбэ. Гол ...шухала юумэнь гэхэдэ (анкетын ёһоор бэшэхэһээ гадна) хүн бү...хэн хэһэн ажал, ниитын хүдэлмэри тухай хэлэгдэхэ зэргэтэй.

...хөөрэлдөөн соогуур нэгэ иимэ арсалдаан гараба: шэнэ мүнөө ...байһан паспортын болон ажалай дэбтэрэй орондо нэгэл шэнэ до...кумент абаад ябаха гү, али нюурай үнэмшэлгэ болохо паспортһаа ...на, үшөө ажалай паспорт гэжэ байха гү? СССР-эй эрхэтэнэй ...р шарайе харуулһан үлэмжэ шухала мэдээнүүдые бэшэжэ ...агдаһан документ байха ёһотой гэһэн һанамжатай хүнүүд ...хи олонхинь байшоо.

Ленинэй орденто локомотив- вагон заһабарилгын завод. ЦРМ-эй гурбадахи токарь Прокопий Халанов гансаараа дүрбэн станок дээрэ хүдэлжэ, халаанайнгаа нормо холо улүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: коммунис ажалай ударник П. Халанов ажаллажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Семинар боложо байна

КПСС-эй обкомой соёл сурталай таһагай зарлаһан семинарта хүдөөгэй болон промышленна партийна комитедүүдэй соёл сурталай хүдэлмэри эрхилдэг хүдэлмэрилэгшэд (секретарьнуудай орлогшонор, политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанар), партиин райкомуудай секретарьнууд хабаадалсана.

Үсэгэлдэр семинар эхилээ. Промышленна парткомуудай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд нарин сэмбын фабрикын, ЛВРЗ-гэй коллективүүдтэ коммунис хүмүүжүүлгын, соёл сурталай хүдэлмэритэй танилсаба. Нүгөө бүлэгынь — хүдөөгэй парткомуудай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд Улаан-Үдын управлениин «Коммунизм» колхозой парткомой хүдэлмэритэй танилсаа.

Семинарай хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Саянай хормойгоор мүрэн хүрэтэр

Ниитын инспекторнүүд туһална

1961 ондо гүрэнэй статистикын Кабанскын инспектурын дэргэдэ олониитын эдэбхи үүсхэлээр ниитын инспекторнүүдэй бүлэг байгуулагдаа һэн. Эдэ бүлэгтэ 10 хүн ажаллажа, 3 жэлэй турша соо нилээд ехэ ажал хээ.

Бүлэгэй гэшүүд Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдкомой даалгабаряар предприяти, эмхи зургаан ажахынуудай тоосоонуудай мэдээе шалгажа үзэдэг, мүн бусад хүдэлмэри ябуулдаг байна. Илангаяа М. Ф. Быкова, Архипов, Баиров, Карпова гэгшэд олониитын бэрхэ, урагшаа һанаатай инспекторнүүд гэжэ магтаалтай.

Жэшээлхэдэ, 1962 ондо нүхэр Быкова Кабанскын, Байгалай совхозой үбһэ тэжээл, силос бэлэдхэлгые, малай тоо бүридхэлые шалгажа үзэһэн байна. Энэ жэлэй февраль һара соо Кабанскын совхозой захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые шалгажа үзөө. Инспекторнүүд Баиров, Архипов, Карпова гэгшэд Шергинскэ, Оймурой, Байгалай совхозуудта ороохо тариянай абтаса, үрэһэ хаалгын дүнгүүдые, үхэр малай хэды шэнээн ашаг шэмэ үгэһые шалгажа үзөөд, дутуу дундануудыень заажа, тэдэнииень дары усадхалсаа.

А. Бусурманов.

Мэргэжэлтэ бүхэн—эмхидхэлшэ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, ашаг ехэтэй болгохо гэһэн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй хараалһан түсэб хараае бэелүүлхэ, орон доторoo эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэт дэлбэг болгохо гэһэн ехэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада газар болон техникэ ашаглалгые эрид һайжаруулха, багахан гаргаша хэжэ, ехэ хэмжээнэй продукци абаха, ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ ёһотой болонобди. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ гол замынь гэхэдэ, экономико гүнзэгыгөөр мэдэдэг бололго, түрүү онол арганuудта хүн зониие һургалга, үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулга, зүб ёһоной ажалай эмхидхэл ба түлөөһэ байгуулта мүн болоно.

Эдэ бүгэдые бодото дээрэнь бэелүүлгэ имагтал эмхидхэлэй айхабтар ехэ хүдэлмэриһөө дулдыдаха байна. Хаана һайнаар, ёһо гуримтайгаар ажал хүдэлмэри эмхидхэгдэнэб, тэндэл үргэн олон ажалшад эдэбхи үүсхэлтэйгээр ехэ хэрэгэй түлөө жагсажа, аша габьяата хэрэг бүтээжэшье, бүтээжэ шадахашье байна бшуу. Ушар иимэһээ хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гэжэ партиин хараалһан зорилгые бэелүүлгэдэ тусхай дунда болон дээдэ эрдэмтэй хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ хэмгүй ехэ.

Сэхынь хэлэхэдэ, эрдэм наука техникэ шудалһан, ажабайдалай ехэ һургуули гараһан мэргэжэлтэд мүнөө манда хэдэн зуу, мянгаараа тоологдоно. Тиимэһээ хүдөө ажахын үмэнэ табигдаһан ямаршье ехэ зорилгонуудые гүйсэд дүүрэн бэелүүлэн шиидхэжэ шадаха хүсэн манда барагдашагүй. Үнэн сэхээр хаба шадалаа, мэргэжэл шадабаряа, һургуулида олоһон эрдэмээ энэ хэрэгтэ үгэжэ байһан мэргэжэлтэд манайшье республика дотор үдэрһөө үдэртө олошоржо байна. Дээдэ болон дунда һургуулиин эрдэмтэй хүдөө ажахын нилээд олон мэргэжэлтэд ямар нэгэн захиргаанай гү, али тоо мэдээ бүридхэлгын, элдэбын түсэб зохёолгын саарһан хэрэг эрхилгын ажалһаа арсажа, сэхэ шиидхэхы үйлэдбэри дээрэ гаража, тэндэхи ажал хүдэлмэриие бодото бэеэрээ эмхидхэжэ байдаг.

Жэшээнь, дээдэ эрдэмтэй зоотехник нүхэр С. Л. Гатапов Баргажанай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна зоотехнигээр хүдэлжэ байһанаа һайн дураараа Хилганын һү һаалиин бригадые даажа абаа һэн. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо жэл болоод байна. Мүнөө тэрэ бригадын байдал танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа, ажал хэрэгынь эрид ондоо болоо бшуу.

Энээхэн жэлэй хугасаа дотор имагтал эрдэмтэ зоотехнигэй хүсэлэл оролдолгоор зайн галай элшэ хүсөөр үнеэ һаадаг байра зуһалан дээрэнь баригдаа, тэжээл буйлуулдаг кухни тодхогдоо. Мүнөө һаалгын залтай үнеэдэй хоёрдохи байра баригдажа байна. Фермын дэргэдэ племстанци эмхидхэгдээ. Энэ бригададa ерэн сасуу нүхэр Гатапов тэжээл буйлуулгые, һолоомо уралда дэбтээлгэ, харшалгэ эмхидхэһэн, эндэхи малай тэжээлдэ хоёрдохи жэлээ мочевинэ нэмэгдэнэ.

Искусственна аргаар һү буйлуулдаг оншо тухай дууламсаараа өөрынгөө фермэ дээрэ дары түхеэрэлгэ тодхожо, тиимэ һү буйлуулдаг, тугал, буруунуудта тэрэниие уулгадаг болонхой. Мүнөө эндэ гидропонно аргаар ногоон ургуулагдажа, тэрээгээр залуу мал тэжээгдэнэ. Энэ нүхэрэй эндэ хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо һү абалган 1,5 дахин дээшэлээд байна.

Энээхэн нэгэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ажахын шиидхэхы участогуудые сэхэ бэе дээрээ даажа абаад байхадаа, ажал хүдэлмэриие тодорхой мэргэнээр, хэрэг үйлэ мэдэнгээр, эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые бодото байдалтай холбожо, нэгэ эршэтэйгээр эмхидхэнэ ха юм. Иимэ эмхидхэл һайн үрэ дүн, ехэ амжалта харуулаагүйдөө арганьгүй.

Тиигээдшье хүдөө ажахын мэргэжэлтэд алибаа һургуулида һуража шудалһан эрдэм бэлигээ бодото дээрэнь хүсэлдүүлхэ гэбэл тэрэнээ имагтал ажал хүдэлмэриин эмхидхэлтэй нягта холбохо, тэрээндэ өөрөө бодо бэеэрээ оролсохо ушартай ха юм. Харин зарим нэгэн энэ тэрэ юумэ бүтээхэ гэбэл, совхозой гү, али колхозой конторо соо һуугаад, элдэб олон саарһа эреэлжэ байгаад, хооһон захиралта, заабари, дурадхалнуудые үгөөд, һанаа амархан һуудаг. Иимэ дутагдалнуудаар манай олохон мэргэжэлтэд эзэлэгдэнхэй. Үгышье һаа, зарим нүхэд эмхидхэлэй хүдэлмэридэ улаан гараараа орохын орондо иишэ тиишээ хубхай гүйлгөөд, ямар нэгэн экспедиторэй үүргэ дүүргээдшье байдаг.

Иимэ «эмхидхэлые» харуулһан нэгэ баримта дурдая. Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой гүүртэ, отарануудаар ябахада али нэгэ гэрэй ханада зоотехнигэй гар табилгатай аржытар бэшэһэн тэжээлэй рацион, мал харууһалха үдэр бүриин гурим болон бусад бэшэгүүд хүтаатай байха. Үнэндөө тэдэнэр нюдэ далдалхын тэдысэ бэшэгдэһэн, бодото дээрээ оройдоо бэелүүлэгдэдэггүй зүйлнүүд. Тэжээлэй рацион соо үнеэн бүхэндэ тэды килограмм үбһэ, силос үгэхэ гээд бэшээтэй, харин тэндэнь ямаршье үбһэ, силос харахагүйт. Тэрэ олон саарһа бэшэжэ һуухын орондо искусственна һү буйлуулга, һолоомо харшэжэ уралда дэбтээлгэ, оньһожоруулга гэхэ мэтын шухала зүйлнүүдые ажахыдаа нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эндэхи зоотехник нүхэр Митыповэй эмхидхэбэл, аша үрэнь тон ехэ байха байгаа.

Ганса колхоз, совхозуудай зарим мэргэжэлтэд иимэрхүүгээр хүдэлнэ бэшэ. Үйлэдбэриин управленинүүдэй олохон мэргэжэлтэд мүн лэ эмхидхэлэй хүдэлмэридэ халирхайгаар оролсоно. Хүдөө ажахын али нэгэ һалбари, шиидхэхы участок нарин нягтаар шэнжэлэн үзэжэ, тэндэ ямар нэгэн эмхидхэлэй шухала хүдэлмэри эрхилхэ эрхэ байдал зарим мэргэжэлтэдтэ олгогдоногүй. Мэргэжэлтэдые юрэ бусын, жэжэ бутархай хэрэг шиидхэлгээр һамааруулна, саарһаар дарана.

Мүнөө хабаршье ерэбэ гээшэ. Тарилгын халуун хаһа газаа оробо. Энэ шухала хүдөө ажахын хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхэ, адууһа малаа һайнаар, ашаг шэмынь доошонь заашье оруулангүй хүхэ ногоон дээрэ гаргаха гэхэшэлэн тон лэ харюусалгатай үе саг манниие угтажа байна. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зорилго юуб гэхэдэ, саашадаа эмхидхэхы гол үүргээ улам нарижуулан, КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй хараалһан зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө хам оролсохо гэһэн нангин уялга мүн болоно.

Хүдөө бэшэгшэд мэдээсэнэ

Пост байгуулагдаа, хиналта тогтоогдобо

«Уһалагдадаг газарые олониитын хиналта доро абая» гэһэн уряатайгаар Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхозой хүдөөгэй бэшэгшэд республикынгаа хүдөөгэй бүхы корреспондентнүүдтэ нээмэл бэшэгээр хандаһан ушар манай совхозой хүдөө бэшэгшэдые ехээр һонирхуулаа.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, мүн Н. С. Хрущевой байгша оной февралиин 28-да хэһэн элидхэл соо табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада газар баялигаа, илангаяа уһалагдадаг газараа зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тон шухала байһаниинь бидэндэ эли.

Гэбэшье нюуха нөөхэ юумэгүй манайшье совхоздо уһалагдадаг тариалан, сабшалан тон лэ хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэжэ байдаг. Һүүлэй үедэ, сэхынь хэлэхэдэ, уһалалга, үтэгжүүлгэ гээшые хэрэгсээхээ болишообди гэхэдэ заашье алдуу болохогүй. Тэрээнһээл боложо ороохо тариянай, малай тэжээлэй ургамалнуудай өөдэгүйхэн ургаса хуряажа абана ха юмбибди. Газараа һайнаар уһалаад, шэбхэжүүлээд байгаа һаа, ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ али бүхы тэжээл абажа шадаха аргатайбди.

Манай совхоз 4200 гектар уһалагдадаг сабшалантай юм. Тиихэдэ мүнөө жэлдэ 322 гектар шэниисэ, 396 гектар кукуруза уһанай газарта таригдахань. Кукуруза ургуулха 5, сабшалан уһалха луговодуудай 15 звено байгуулагданхай. Тэдэнэр мүнөө бэлэдхэлэй зарим тэды хүдэлмэри хэжэ байна. 5350 тонно наг шэбхэ кукурузын полинууд болон сабшалан дээрэ гаргагдаад байна.

Уһалагдадаг газар ашаглаха талаар ёһоор юумэн бирагдажа хэгдээгүй байна. Зүгөөр хэхэ, бүтээхэ юумэн хэмгүй ехэ байна бшуу. Тэрэ мүртөө хабарай хүдэлмэриин халуун хаһашье бүри ойртожо байна. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, калининайхидай жэшээгээр энэ ехэ хүдэлмэриие урагшатай һайнаар эрхилхэ хэрэгтэнь али бүхы аргаараа хамһалсаха, газар уһалалгые хиналта дороо абаха гэжэ шиидээд, табан хүнһөө бүридэһэн хүдөө бэшэгшэдэй тусхай пост совхоздоо бии болгобобди.

Бидэ мүнөө тус тустаа нэгэ нэгэ отделени даажа абабабди. Ойрын үдэрнүүдтэ тэндэхи байдалые шалгажа үзэхэ, дутуу дундануудынь дууһан элирхэйлхэ, уһанай газарнуудые тусхай нюурнуудта даалгажа үгэхэ, наг шэбхэ поли, сабшалан дээрэ гаргаха хүдэлмэри һэргээхэ гэхэ мэтын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулхамнай. Гадна совхоздомнай 3—4 насосно станци бии юм. Тэдэмнай мүнөө болотороо хэрэглэгдээгүй байһыень, мүнөө хүдэлгэжэ эхилбэбди. Гурбадахи отделениин сабшалангай шугы бургааһа арилгаха хүдэлмэри мүн эмхидхэхэ асуудал шиидхэгдэжэ байна.

Совхоздомнай сабшалан һайжаруулха, газар уһалалгын хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ тусхай тушаалтай хүн бии болгогдонхой. Тэрэ тушаалда дээдэ эрдэмтэй агроном нүхэр Носырев томилогдонхой. Тэрэ нүхэр манай түрүүшын эмхидхэлэй хөөрэлдөөн дээрэ байлсаа һэн. Саашадаашье мелиораторай ябуулха хүдэлмэридэ үдэр бүри туһалалсажа, тэрэнэй ажал хэрэг тушаа һонирхожо байха зэргэтэйбди.

Бидэ өөһэдынгөө үдэр бүриин хүдэлмэри эмхидхэн ябуулхадаа гансал дутуу дундануудые элирхэйлгээр хизаарлаха бэшэбди. Тэдэниие дары байра дээрэнь зайсуулха гэһэн зорилго урдаа табинабди.

Хориин үйлэдбэриин управлениин Анаагай совхозой хүдөө бэшэгшэдэй постын гэшүүд: **Ч-Д. Хайбзанов,** механик, **Г. Борисов,** механик, **Г. Серебрюхова,** ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, **Н. Михайлов,** главна ветврач, **К. Дубинин,** техник-барилгаша.

Адуун һүрэг Аха нютагаймнай майла хадануудаар жэлэй дүрбэн сагта бэлшэжэ ябадаг. Эндэхи ажахынууд ниитынгээ баялиг болохо энэ һалбариие хүгжөөжэ, жэл бүри гүрэндөө мяха ехээр худалдадаг болонхой. Мүнөө жэлдэ «Улаан Аха» колхозой адуушан Халзан Мунконов, Ким Самбялов гэгшэд 400 гаран адуу даажа абаад, тэдэнээ зунай бэлшээриин үедэ һайнаар адуулжа таргалуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: адуушан Ким Самбялов һүрэг адуугаа бэлшээри дээрэ гаргаад байна.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ТАСС-ай мэдээсэл

„Космос—26" ниидэбэ

Газарые тойрон дабшаха «Космос-26» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1964 оной мартын 18-да Советскэ Союзда табигдаба.

1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоһон программын ёһоор замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлхэдэ шухала болохо научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Хэмэл одон замдаа гараад:

— түрүүшээр 91 минутын турша соо газарые тойрохо;

— газарай нюрууһаа эгээн холын (апогей) 403 километртэ;

— эгээн дүтынь (перогей) 271 километртэ;

— Экваторһаа 49 градус һөөлжүүгээр ниидэнэ.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоһон научна аппаратура, замыень чанараар хэмжэхэ радиотүхеэрэлгэ, приборнууд болон научна аппаратурын хүдэлмэри тухай мэдээнүүдые газарта дамжуулха радиотелеметрическэ оньһото түхеэрэлгэнүүт гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүдые согсололго-тоололгын центрнүүд шэнжэлэгдэжэ байнхай.

АРГА БОЛОМЖОЁО ХЭРЭГЛЯЭН, АМЖАЛТААЯ УЛАМ АРЬБАДХАЯ

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан

Республикын промышленна предприятинуудай, промышленно-үйлэдбэриин зоной хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнар, профсоюзуудай заводской, фабричнa комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, үйлэдбэриин түрүүшүүл сугларжа. республикынгаа промышленностиин хүдэлмэриин үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд болон 1964 оной зорилгонууд тухай партиин обкомой секретарь нүхэр **К. М. Продайводагай** элидхэл зүбшэн хэлсээ, долоон жэлэй зургаадахи жэлэй туршада дабан гараха харгы замаа, саашанхи зорилгоёо тодорхойлоо.

ҮНГЭРҺЭН ЖЭЛЭЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Арадай ажахые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ гэһэн партиин хараалһан хэмжээ ябуулгануудай бодотоор бэелүүлэгдэжэ, томодхогдоһон совнархозуудай, промышленно-үйлэдбэриин зононуудай эмхидхэгдэһэнэй ашаар промышленностиие хүгжөөхэ талаар үнгэрһэн жэлэй туршада зарим тэды амжалта туйлагдаба. Томодхогдоһон Зүүн-Сибириин совнархозой мэдэлдэ ородог, мүн нютагай промышленностиин предприятинуудай олонхинь нёдондо жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн жэл соо 9 процентээр ехэ болгогдоо, 9,2 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээгдээ. Долоон жэлэй үнгэрһэн табан жэл соо республикымнай промышленность Россин Федерациин 30 миллиардын тоодо оролсохо 32 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 102 процентдэ хүргэгдөө гэхэ гү, али 1962 онойхитой сасуулхада, 7 процентээр ехэ болгогдоо. Республикымнай түрүү предприятинууд—шэлэй завод, нарин сэмбын фабрика, «Электромашина» завод, Тимлюгэй цемент-шиферэй завод, Циниканай прийск, Баргажанай, Хандагатайн леспромхозууд түсэбөө болзорһоонь холо үлүүлэн дүүргээд, ехэ продукци үйлэдбэрилһэн байна.

Ноохо угаадаг фабрика, байрын гэрэй томо панельнүүдэй завод, Татауровска избёосхо галдадаг завод нётондо шэнээр ашаглалгада тушаагдаа, Улаан-Үдын, Брянскын түмэр-бетонно зүйлнүүдэй заводуудай хүсэн ехэ болгогдоо. Улаан-Үдын «Теплоэлектроцентралиин», Галуута-Нуурай ТЭЦ-эй шэнэ агрегадууд ашаглагдажа эхилээ. Тимлюгэй ТЭЦ-эй агрегат шэнэдхэн заһабарилагдаа. Иигэжэ промышленна предприятинуудые, хүдөө ажахые электроэнергээр хүсэдөөр хангаха арга боломжо олгогдобо.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн улам саашаа дэлгэрүүлэгдэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ехэ продукци бүтээхэ тэмсэл үргэдэнэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлнэ. Коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ һайн үрэ дүн харуулһан «Теплоэлектроцентралиин» коллектив абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь 11 хоногоор уридшалан дүүргэһэн, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, электрын элшэ хүсэнэй өөрынь үные хямдаруулха талаар ехэ амжалта туйлаба.

Үйлэдбэриие оньһожоруулха, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, автомат лини тодхохо талаар горитой ажал бүтээгдээ.

Республикынгаа промышленность хүгжөөхэ, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар байһан арга боломжонууд үшөөл һайнаар хэрэглэгдэнэгүй, продукциин өөрынь үные хямдаруулха асуудалда ёһотой анхарал хандуулагдаагүй байһаар. Промышленна предприятинуудай техникэ, түхеэрэлгэ ашагтайгаар хэрэглэгдэнэгүй, үлүү гаргаша хэхэ ушар дайралдаһаар. Промышленна зарим предприятинууд абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэһээ байха, гүрэнэй түсэб дүүргээгүй байха юм. Ардасаанай, Шулуутайн леспромхозууд, Клюевскэ модоной завод, барилгын материалнуудай Татауровска комбинат, Улаан-Үдын шэгнүүр заһабарилгын завод тэдэнэй тоодо оролсоно.

Валовой продукци гаргаха түсэбэй бүхы дээрээ дүүргэгдэбэшье, тусхай номенклатурын, ассортиментын ёһоор продукци үйлэдбэрилхэ даабари олон ушарта дүүргэгдэнэгүй. Нёдондо арад зоной хэрэглэмжын 1924,9 мянган түхэригэй эд товар дутуу үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Хяагтын трикотаж нэхэлгын фабрика, Галуута-Нуурай, Улаан-Үдын оёдолой фабрика, мебель бүтээдэг предприятинуудай хүдэлмэришэдэй гэмээр арад зоной хэрэглэмжын эд бараа гаргаха даабари дүүргэгдээгүй байна.

Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй январь, февраль һаранuудай валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэб 103 процент дүүргэгдээ. Энээниие нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 11 процентээр үлүү болоно. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 102 процент дүүргэгдээ. Урда жэлнүүдтэ ехэ гээгдэлдэ ороһон предприятинууд, тусхайлбал, Хяагтын трикотаж нэхэлгын фабрика, Тимлюгэй ТЭЦ, түмэр-бетонно зүйлнүүдэй Таловска завод гээгдэнги байдалһаа гаража, үйлэдбэреэ ургэдхэжэ шадаа. Трикотаж нэхэгшэд 1962 оной түрүүшын хоёр һарынхиһаа 1,5 дахин олон дотор хубсаһа нэхэн гаргаа, Таловска заводойхид—2,2 дахин ехэ түмэр-бетонно зүйлнүүдые бүтээгээ. Харин 35 предприяти, тэрэ тоодо совнархозой мэдэлэй 6, ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангаха управлениин 6, барилгын индустриин 6 предприяти, тоһоной 4 завод, хоёр һарын түсэб дүүргээгүй байна.

Үнгэрһэн жэлэй, байгша оной хоёр һарын туршада туйлаһан амжалтаяа арьбадхаха, хэрэглэгдээгүй арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэхэ, бии байһан дутагдалнуудаа усадхажа, долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула саашадаа юу хэхэ, ямар асуудалда гол анхарал хандуулха шухала тухай суглаанда хабаадагшад хөөрэлдөө, түрүү дүй дүршэлөө халан абалсаха тухай зүбшэн хэлсээ.

ТҮРҮҮ, ШЭНЭ АРГА ХЭРЭГЛЭБЭЛ, АМЖАЛТА ТУЙЛАГДАХА

Үйлэдбэридөө шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ асуудалда элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн нүхэдүүд ехэ анхарал хандуулба. Ажалаа шэнэ аргаар эмхидхэхэ, түрүүшүүлэй туйлаһан амжалта бүгэдын шадабари болгохо гэжэ оролдодог коллективүүд түсэбөө, абаһан социалис уялгаяа бодотоор дүүргэжэ, һайн үрэ дүн харуулаа.

Продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ арга боломжо предприяти бүхэндэ бии. Харин тэдэниие элирүүлэн хэрэглэхын тула эдэбхи үүсхэл гаргаха хэрэгтэй, үйлэдбэриие тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ, технологиёо нарижуулан һайжаруулха, хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Бии байһан арга боломжоёо һайнаар хэрэглэдэг, шэнэ, түрүү онол арга бэдэрэн олодог түрүүшүүл амжалта туйлан ажаллана.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой үрэмдэгшэ А. В. Грехнева, тэрэнэй үүсхэлые дэмжээд, ажалай бүтээсэ бүри горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олоһон, ниитын нормо зохёогшод болоһон нүхэр Кирилловай даадаг электрослесарьнүүдэй бригада, һара бүхэндэ 2000 кубометр модо бэлэдхэжэ таллууха мүрысөө дэлгэрүүлһэн Хандагатайн леспромхозой А. Н. Кудряшовой бригада болон бусад түрүүшүүлэй үүсхэл республикымнай промышленна, модо бэлэдхэлэй предприятинуудта үргэнөөр дэмжэгдэжэ байна. Ажалаа шэнэ аргаар, түрүү технологиин ёһоор эмхидхэһэн нүхэр Кудряшовой бригада абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэнэй үүсхэлээр дэлгэрһэн мүрысөөн энэ жэлэй январь, февраль соо үргэдхэгдэжэ, һара соо 1500—2000 кубометр модо бэлэдхэдэг бага комплексно бригадануудай тоо олошоржо байһаар.

Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй эдэбхи үүсхэлээр ажалай нормо шэнэдхэгдэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжо олгогдоно. Онохойн модоной комбинадай нүхэр Рожковагай даадаг бригада нёдондо жэлһээ нормоёо хоёр дахин дээшэлүүлжэ, үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

— Нёдондо тус комбинадай 400 гаран түрүүшүүл ажалай нормо дээшэлүүлхэ гүйлтатайгаар дирекцидээ хандаһан юм,—гэжэ Загарайн промышленно-үйлэдбэриин парткомой секретарь нүхэр **Возжаев** хөөрэнэ. Энэ жэлэй хоёр хахад һара соо үшөө 330 хүдэлмэришэд шэнэ нормын ёһоор ажаллажа эхилээ. Иигэжэ хэлэхэ зуураа, зоной модо бэлэдхэлэй предприятинуудта нүхэр Кудряшовой даадаг бага комплексно бригадын дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй, партком түрүү технологи, дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ асуудалаар саашадаа саг үргэлжэ һонирхохо ёһотой гэжэ мэдүүлбэ.

Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар Галуута-Нуурай шахтоуправлениин коллектив абаһан социалис уялгаяа дүүргэнэ, гэжэ главна инженер **Целованов** хөөрэбэ. Хэрбээ урдань нүүрһэ малтагшадай ажал эгээ хүндэ хүшэр байгаа һаа, түрүү технологи нэбтэрүүлжэ, шулуу нүүрһэ малталга оньһожоруулагдажа байнхай. Оньһожоруулагдаһан «Тула» гэжэ комплексно түхеэрэлгэ хэрэглэгдэжэ, ажалай бүтээсэ гурба дахин дээшэлүүлэгдээ. Энэ жэлэй апрель соо хоёрдохи «Тула» ашаглагдажа эхилхэ юм. Горнягууд январь, февраль һарын түсэбһөө гадуур 13 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтаа, түсэбөө дүүргэдэггүй нэгэшье участок эндэ байхагүй.

Модые нарин зурууд болгон отолжо унагааха, модые томо багсаар ашаха, прицепгүйгөөр шэрэхэ түрүү аргын булюу һайн байһан тухай Хандагатайн леспромхозой мастер **Ярославцев**, «Забайкаллес» комбинадай начальнигай орлогшо **Тайков** гэгшэд хөөрэбэ. Комбинадай модо бэлэдхэлэй, модо болбосоруулгын предприятинуудта хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд айхабтар ехэ. Модо шэрэдэг автомашинанууд, модо даллуулдаг тракторнуудые хоёр-гурбан халаанда ашаглабал, ажалай эмхидхэл һайжаруулбал, түсэбһөө гадуур хэдэ мянган кубометр модон бэлэдхэгдэхэ болоно.

Үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхын тула ажалшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээд, энэ талаар би байһан дутагдалнуудые элирүүлбэ. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл, тэдэнэй туйлаһан амжалта тухай оло дахин хөөрэлдэдэг байбашье, харин энэ түрүү арга бодотоор дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри ёһотойгоор хэгдэнэгүй гэжэ шүүмжэлэгдээ. Энээндэ нэн түрүүн партиин горком, райкомууд, промышленно-үйлэдбэриин зононуудай парткомууд зэмэтэй. Тэдэнэр шэнэ, түрүү арга предприятинуудта дэлгэрүүлэн хэрэглэхэ асуудалда ёһотой анхарал хандуулнагүй, эмхидхэлэй ажал ябуулнагүй. Бүри нёдондо жэлэй эхиндэ гараһан нүхэр Кудряшовой бригадын үүсхэл олон бригадануудта һая бэлотор дэмжэгдээгүй байгаа. Харин энэ жэлэй январь, февраль соо энэ түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлэгдэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхын түлөө мүрысөөн бага комплексно бригадануудай хоорондо эмхидхэгдээ. Түрүү бригадын жэшээгээр ажаллажа эхилһэн нүхэр Шайхулинай, Арамовичус, Костроминай, Павловай бригаданууд (Хандагатайн леспромхоз), Попов, Шеремет гэгшэдэй бригаданууд (Баргажанай леспромхоз), Лоскутниковай, Алтынниковай бригаданууд (Худанай леспромхоз) энэ мүрысөөндэ шалгаржа, тус бүридөө 2000 гаран кубометр модо бэлэдхэн таллуулаа.

Ажалшадай эдэбхи үүсхэлые улам саашань бадаруулха; уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой ажал һайжаруулха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Республикын уралан нарижуулагшадай тоогой бүхы дээрээ олошорбошье, тэдэнэй оруулһан дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулагданагүй, зарим хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хэрэгтэй туһаламжа хүргэгдэнэгүй. Модо болбосоруулгын Сэлэн-Дүүмын заводто, Ардасаанай леспромхоздо, локомотив-вагон заһабарилгын заводто уралан нарижуулагшадай дурадхалнууд үйлэдбэридэ саг соогоо нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Промышленностиие партийна организацинуудай зүгһөө тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхын тула техникэ, технологи шудалха, мэдэхэ хэрэгтэй, үйлэдбэриие һайн аша үрэ туйлахаар хүтэлбэрилхэ, предприятинуудта ёһотой туһаламжа хүргэхэ эрилтэ табигдаа.

ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮТЭЛБЭРИ БОДОТООР ЭМХИДХЭХЭ

Предприяти бүхэнэй арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ, машина, станок бүхэниие бүтээсэтэйгөөр ашаглаха, үйлэдбэриин талмай ашагтайгаар хэрэглэхэ зорилго мүнөө үедэ табигдана. Техникын, технологиин асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ, ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулха шухала. Тиимэһээ предприятинуудта экономическа хүдэлмэри бодотоор эмхидхэхэ хэрэгтэй болоно. Предприятиингаа экономико һайнаар шудалһан, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха асуудалаар саг үргэлжэ һонирходог предприятинуудта амжалта туйлагдана гэжэ дүй дүршэл элирүүлэн харуулна.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабариин 7 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэбэшье, энэ талаар бии байһан арга боломжонууд үшөө хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Экономико шудалха, ажахыгаа зүбөөр эмхидхэжэ һураха асуудалда партимнай ехэ анхарал хандуулдаг. Ашаг олзо оруулхаар предприятинуудай үйлэдбэри эмхидхэхэ гээшэ тон шухала. Гүрэнһөө тэдхэмжэ абадаг, ашаг олзо үгэдэггүй предприятинуудай тоо үсөөрүүлхэ, тэдэниие олзо ехэтэй предприяти болгохо гэһэн Москвагай, Ленинградай, Волгоградай областиин предприятинуудай үүсхэлые манай республикын «Электромашина», түмэр-бетонно зүйлнүүдэй Таловска заводуудай коллективүүд дэмжэбэ. Тэдэнэр 1965 ондо заводуудаа гүрэндэ ашаг олзо оруулдаг предприяти болгохо гэһэн социалис уялга абанхай.

Энэ зорилго шиидхэхын, экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлахын тула экономическа хүдэлмэри үдэр бүхэндэ эмхидхэжэ, тэрээндэ олон хүдэлмэришэдые хабаадуулха шухала. Энэ талар хэгдэжэ байһан «Электромашина» заводойхидой ажал хэрэг һайшаалтай. «Заводоо ашаг олзотой предприяти болгохо» гэһэн социалис уялгаяа бодотоор бэелүүлхэ зорилгоор тэдэнэр экономико шудалха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэн байна. Новочеркасска заводой жэшээгээр тэдэн[...] реэ шэнэ аргаар түсэбл[...] Технологи нарижуулан һ[...] ха, автокран, электродв[...] тээхэ бүхы хүдэлмэри тэр[...] торнь хараалагдана. Иигэ[...] бүхы цехүүд жэгдэ һайн[...] дэг болоо.

Мебельнэ, модо болбо[...] комбинадай экономико [...] ниитын бюро ехэ ажал яб[...] лонхой. Инженер Мунин[...] рилдэг энэ бюро 26 хүн[...] хэгдэнэ. Тэдэнэй эдэбхит[...] шад цех бүхэндэ олон [...] нормо гуримшуулха, үй[...] ажахын, тоосоо нэбтэрүүл[...] циин өөрынь үнын хэды [...] лоһые үдэр бүхэндэ тоол[...] шэнжэлдэг болонхой. Эн[...] ашаар хэрэглэгдээгүй арг[...] нууд элирүүлэгдэнэ, [...] өөрынь үнэ хямдаруулагд[...] комбинадай экономико [...] бюрогой ажал арадай аж[...] ведтэ һайшаагдаад, совнар[...] сад предприятинуудта дэ[...] дэхэ гэжэ дурадхагдаа.

Харин иимэ һайшаалтай [...] шэл республикымнай пр[...] нуудта үшөөл үсөөн. Нии[...] бюро эмхидхэгдэбэшье, [...] шудалха, шэнжэлхэ талаа[...] юумэ хэгдэнэгүй. «Электр[...] заводой, мебельнэ, модо бол[...] гын комбинадай коллек[...] ябуулдаг экономическа хү[...] дүй дүршэлые бусад пре[...] нуудта дэлгэрүүлхэ шухала [...] лаанда хабаадагшад тэмдэ[...]

Түсэб зохёохо, баталх[...] горитой дутагдал үзэгдэнэ [...] хэлэһэн нүхэр **Павленко** **Виноградов** (Хяагтын трик[...] хэлгын фабрика), **Середнин** бетонно зүйлнүүдэй Таловск[...] шүүмжэлбэ.

Партийно-ажахын эдэ[...] суглаан промышленностиин [...] мэрилэгшэдэй 1964 оной [...] уялга баталан абаба.

Зүүн-Сибириин совнарх[...] рүүлэгшын орлогшо нүхэр [...]**ров** энэ суглаанда хабаадалс[...] хэлээ.

С. Бар[...]

Республикын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй партийно-ажахын эдэбхитэдэй суг[...] үйлэдбэриин олон түрүүшүүл хабаадалсаба. Барилгын материалнуудай Татауровска комбина[...] сарь Ф. П. Агафонов (зүүн гарһаа), Хүрбын леспромхозой тракторист Л. Ф. Шестаков, модо [...] хэлэй пунктын начальник Л. П. Колмаков, Итанцын леспромхозой модо отологшо Н. С. У[...] Хүрбын леспромхозой крановщик Г. М. Кириллов забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ [...]

РЕСПУБЛИКЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН
хүдэлмэрилэгшэдэй 1964 оной социалис уялгануудһаа

Валовой продукци үйлэдбэрилхэ шухала зүйлнүүдые бүтээхэ, мүн кооперированнэ аргаар продукци эльгээхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 25-да дүүргэхэ;

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа 15 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ;

Продукциин өөрынь үнэ хямдаруулһанай ашаар түсэбһөө гадуур нэгэ миллион түхэригэй арьбалалта хэхэ;

Россин 30 миллиардын тоодо орохо 5,1 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ;

Хими түргөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ туһа нэмэри оруулха, химическэ промышленностиин предприятинуудта түүхэй эд болон материал эльгээхэ жэлэй түсэб болзорһоонь урид, тусхайлбал, химическэ талаараа холисогүй известняк ашажа эльгээхэ даабаряа декабриин 25 болотор дүүргэхэ, 2000 тонно известняк түсэбһөө гадуур малтан абаха.

Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 4 миллион түхэригэй алмалта хэхэ;

Ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангаха хүдэлмэриин хэмжээе 1963 онойхитой сасуулхада 38 процентээр ехэ болгохо;

Малай байра бариха, хүдөө ажахые электрификацилха, хүндэ ажал оньһожоруулха хэрэгтэнь республикын колхоз, совхозуудта туһаламжа хүргэхэ. Хүдөө ажахын машина болон тракторнуудай запасной частьнуудые бэлэдхэхэ, техникэ заһабарилха даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхэ;

Түсэбһөө гадуур 300 тонно малай белково тэжээл, 40 тонно биостимулятор үйлэдбэрилжэ, хүдөө ажахыда эльгээхэ, аммиагай хаядаһанһаа аммиачна уһа үйлэдбэрилжэ эхилхэ.

АЖАЛШАДТА—ЭРХИМ ҺАЙН МЕБЕЛЬ

Улаан-Үдын Серовой нэрэмжэтэ фабрикын мебель хэдэг цехэй эршэтэ ажалайнь нэгэ үдэр...

Байгал тээһээ жабарлаһан сэлгеэ хүйтэн үглөөнэй үе. Долоон час һаяхан болоно байба. Мебельнэ фабрикын ахалагша инженер Юрий Гаврилович Тириков мебель хэдэг цехэй начальник Матвей Власович Афанасьев хоёр утанууд хабтагай, фанернүүдые шалгажа байнад.

— Эдэ хабтагайнуудай мүнөө үдэрэй «гүүхэй эд»,—гээд тэрэ Афанасьевай хэлэхэдэ:

— Тиимэшье тиимэ. Зүгөөр шанарынь ямар гээшэб?—гээд нүгөөдэнь гэшүүһэтэй, ган ехэтэй газарнуудыень тоншоод үзэнэ.

Энэ үедэ кузовтай машинатай хүн ерэжэ халта тогтоод, тэдэнэй юун тухайда зүбшэжэ байһыень мэдэһэндэл:

— Юрий Гаврилович, би ябахам, гологдохоор бэшэ эрхим материал асархаяа оролдохоб,— гэжэ үдхэн нидхэ дорохи урихан нюдөөрөө энеэбхилээд, машинаараа гүйлгэжэрхибэ.

— Манайш Патрахин ёһотойл оролдосотой бэрхэ жолоошон даа. Үбэлэй хүйтэншье, зунай бороо нойтон соошье һаатангүй аяар дүрбэн жэл соо Турантайһаа модо зөөдэг,—гээд нүхэр Афанасьев тэрэнэй хойноһоо энхэргэн урихан шэртэн зогсобо.

...Хүнхинэн хүдэлһэн станогуудай дэргэдэ хэдэн хүнүүд ажаллана. Үргэн ута түмэр стол дээрэ фанернүүдэй табигдахадань, тэрэниие нэгэ залуу хүбүүн автомадай хүсөөр зүһэжэ байтараа: «Эй, Танюша, мүнөөдэр шимни мүрысөөгөөрөө намайгаа илаха гээ гүш?»—гээд хоноодоһонуудые түнхижэ байһан хонгор улаан шарайтай басаган тээшэ эмнеэд абаба. Тиихэдэнь: «Петя, түргэлэ, харин гээгдэбэш»—гэһэн абяан дуулдана.

Тэрэ Петиин отолһон фанернүүдые Михаил Григорьевич Овчинников абажа, түргэн сабуугаар нялгаад, түр зуура комодой һугалга бүтээгээд табижархиба. Һүүлээрнь гонзогор гонзогорхон модонуудые абажа, хажуудаа байһан станок соогуур гаргажархина. Тэрэнь түхэреэн столой хүлнүүд болоод гарана

Үдэр бүхэндэ табяад һугалга, столой зуугаад хүлнүүдые бүтээдэг, амарха, тамхилха гэхэдэ ойнһоо дурагүй энэ хүн мүнөөдэр улам эршэтэйгээр эдүүсэн ажаллана..

Энэ үедэ бүхы хүбсаһаниинь модоной хюреэдэһэн болошоһон хүн — бригадир Николай Николаевич Попов тэдэнэй хажууда ерэжэ:

— Түхэреэн столһоо амяараа үшөө һургуулиин, хүүгэдэй яслиин столнуудай хүлнүүдые бэлдэхэ ёһотойт,—гэбэ.

— Тиимэ, тиимэ, зүгөөр хабтагайнуудай, фанернай гэшүүһэ ехэтэй, гантай байжа, отолходо түгдэрнэ, хахарна,—гээд Петя хүбүүн халта гомдоһон маягтайгаар харюусаба.

— Энэ дороо һайн хабтагай, модо илгуулжа асаруулхаб—гээд бригадир хэлэбэ.

Нүгөөдэ хүршэ бригададань модоншо дархан Григорий Васильевич Афанасьев баруун хүлдөө протезтэйшье һаа, б шуу түргэн алхалжа ябаад, түхэреэн столой хүлнүүдые, буфедэй тулал...нүүдые өөрөө зөөжэ, электронаждагаар мүлинэ. Һүүлдэнь столой хүлнүүдые хажуудаа байһан электро-үрэмөөр түргэ түргэн түнхижэ, һүүлшынь хабсаралгада бэлдэнэ.

Үдэр бүхэндэ хоёр түхэреэн стол, нэгэ шкаф болоод, элдэб ондоо хэрэгсэлнүүдые мүлин бүтээжэ, халаанайнгаа даабариие 119—120 процент дүүргэдэгшье һаа, нүхэр Афанасьев үшөө нормо хахадые дүүргэхэб гэжэ бэеэ уялгалһан тухайдаа мэдүүлнэ.

Энэ үедэнь цехэй мастер Целовальникова тэрээнэй дэргэдэ ерэжэ, мүлиһэн столой хүлнүүдые тон һайнаар сэгнэнэ:

— Григорий Васильевич, танай бүтээһэн ажал нэгэтэшье гологдоногүй. Бултадаал жэгдэ һайнууд,—гэбэ.

— Тиингүй яаха юм, уялгамни хаям. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ хаямбиди,—гээд дархан ойр зуура бодолгото болоһоной һүүлээр харюусана.

Тэрэнэй тээ зүүн тээнь тусгаар захилай мебельнүүдые гурбан хүн бүтээнэ. Хоёр комод фанерээр хэжэ дүүргээд, гурбадахяа эхилжэ байхадаа: «Үдэшэ болотор үшөө нэгые бүтээхэ гүбди?— гээд нэгэнииинь асууна.

— Заал һаа бүтээхэ ёһотойбди. Модо, фанерэ асаржа бэлдэхэ болоо,—гэжэ нүгөөдэнь хөөрэнэ.

Юрэдөө дархашуул Григорий Афанасьев, Михаил Овчинников гэгшэд ехэ эршэмтэйгээр, заашье амарангүй ажалланад.

Үдэшын дүрбэ дүтэлжэ байһан үе. Цехэй хүдэлмэришэд бултааран суглараба. Цехэй начальник Матвей Власович Афанасьев тэдээндэ хандажа:

— Февраль һара соо яһала һайнаар ажаллаат, түсэбөөшь[...] гээт,—гээд омогорхон элид[...]

— Февраль һара соо һү[...] 150 стол, хүүгэдэй ясл[...] стол, элдэб 10 шкаф, 30 [...] хэ мэтые бүтээгээбди... [...] түсэбөө Михаил Овчинник[...] процент, бэшэниинь 100 [...] дүүргээ.

Бүхы цехнай 25600 т[...] элдэб мебельнүүдые хэжэ [...] бэ. Гэбэшье март һарынга[...] риие саг болзорһоонь урид [...] хэ ёһотойбди,— гэжэ бри[...] нэмээбэ.

— Тиимэ. Дүүргэхэбди,[...] баяртай харюу үгэнүүд т[...] соностоо һэн.

Ажаһуудалай хэрэглэм[...] бараа үйлэдбэрилэгшэд —[...] бүтээгшэд иигэжэ урматай [...] гыгаар хүдэлнэ.

Н. Цы[...]

МОСКВА. **Шереметьевскэ аэродромдо самолёдуудай ангар барилгын хүдэлмэридэ вертолёдууд хэрэглэгдэнэ. «МИ-4» гэжэ вертолёт 950 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй хабтагайнуудые барнгдажа байһан ангарай орой дээрэ бэлэхэнээр гаргана. Манай орондо түрүүшынхеэ барилгын хүдэлмэридэ вертолёдууд хэрэглэгдэжэ байна. Зураг дээрэ: ангарай оройе хушаха хабтагайнуудые абаад ябаһан вертолёт харуулагдана.**

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной мартын 20.

ЭРХИМ МЕХАНИЗАТОР, ЭДЭБХИТЭЙ БРИГАДИ[...]

МЭНЭ ҺАЯХАН Түнхэнэй «Восточные Саяны» колхоздо тоосоото суглаан болоо. Үгэ хэлэһэн хүн бүхэн ажахыгаа түргэн бушуугаар хүгжөөхэ, түрүү зэргэдэ гаргаха гэжэ һанаагаа табинги, хэрэгтэй зүйтэй юумэ нэбтэрүүлхые оролдонги. Тэдэнэй дундаһаа Буянта Жалсараевич Бухаевай үгэ хүнүүдэй онсо анхарал хандуулаа.

— Манай Галбайн механизаторнууд ёһотойл таряашад, үндэр ургаса абажа шададаг гэһэн суутай. Энэнь зүб. Шадалтай, оролдосотой хүнүүднай олон,—гээд трибунын тэндэһээ хүнгэн хүдэлсэтэй, хүрин шарайтай хүн түргэ түргэн аад, ойлгосотойхоноор хэлэбэ.—Мүнөө жэл бидэ бүри оролдосотойгоор, бүри һайнаар хүдэлжэ, баян ургаса абахаар зорёобди.

Энэ зорилгоёо дүүргэхэдэмнай хими манда ехэ туһа хүргэхэ. Энэ асуудал КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүд дээрэ хэлсэгдээд, ехэ ажал хараалагдаа. Бидэ урданьшье аммиагай уһаар газар тарялангаа үтэгжүүлдэг байгаабди. Харин саашадаа тэрэниие, бэшэшье минеральна үтэгжүүлгэнүүдые улам ехээр хэрэглэхэбди. Мүн тэрэнэй хажуугаар механизаторнуудай тарялангаа ёһотой һайнаар элдүүрилхэ байха. Артелиингээ тоосоото суглаанда иигэжэ мэдээсэнэб: техникэмнай заһабарилагдаа, түгэс бэлэн! Түгэсхэһэн үгэнүүдээ дабтаад, зал соохи зониие шэртэн, үгэдэнь хүнүүдэй найдаһанда ханан, өөрынгөө һуури тээшэ хүнгэхэнөөр, түргэ түргэн гэшхэлшэнэ.

Дайн дажарай дүүрэһэнэй хойто жэл һэн... Эгээл тэрэ үеэр, нажарай нэрүүли сэлмэг үдэр, Буянта ерээ бэлэй. «Бухын Буянта ерээ... Буянта сэрэгһээ бусаа...»

Буянта Жалсараевич уданшьегүй булад хүлэгэй боожо бариһан, 1947 ондо тракторна бригадын бригадир болоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо колхозойнгоо ажахые хүгжөөн баяжуулалсахын тула оролдолго хэшээл гарган ажаллажа ябана. Ажалдаа, артелиингээ зөөридэ хойрогоор хандадаг хүнүүдтэй, газар тарялангаа муугаар элдүүрилдэг хүнүүдтэй «тулалдаха» тэмсэхэшье ушар болодог байгаа.

— Нэгэтэ үдэшэлэн Буянта хүрэжэ ерээ бэлэй,—гэжэ мэдээжэ кукурузашан Даши-Цырен Осоров намда хөөрөө һэн.— Һаяхан тракторист болоод ябаа һэм. Арбан долоотойхон байгааб. Холоһоо Буянтын ерэжэ ябахые харабаб. Хахалһан газарыемни хараад, моринойнгоо аһан шадалаар нам тээшэ гүйлгэшоо һэн. Гараараа даллаад, юушьеб хашхархадань, трактораа байлгажа, кабина сооһоо бултайбаб. Тиихэтэйм сасуу мүнөөхи ахашни морин дээрэһээ һарбагад гээд, шэлэ дээрэһээм саб шүүрэн, газарта арбагануулан буулгажархёо бэлэй. «Харыш, энэ газарые юундэ иигэнэш? Юундэ муугаар хахалааби?»—гэжэ уур сухалтайгаар хэлэһэнэй һүүлээр, мориноо буужа, нэгэ бага байд гээ һэн.

— Зай, Даши-Цырен, дахин хахалха болоолши даа. Яанаш даа, хүбаа, һайнаар хэхэ гэжэ шамда найдаа һэм,—гэхэдэнь, аргагүй эшэхэ саг болоо бэлэй,—гэнэ.

Оролдосото, эршэтэ ажалайнгаа ашаар колхозой механизаторнууд ургасаяа жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлжэ эхилээд, 1948 ондо гектар бүриһөөнь 10 центнер ороохо таряа хураһан юм. Улам саашадаа ургасамнай бүри дээшэлжэ, колхозой экономико бэхижээ.

Дайшалхы габьяатай сэрэгшэ хүн ажалай алдар солотой таряашан болоо. Колхозойнгоо механизаторнуудтай һанал бодолоо, хүсэл эрмэлзэлээ нэгэдүүлэн ажаллажа, тэдэнэйнгээ ёһотой хүмүүжүүлэгшэ, хүтэлбэрилэгшэнь болоо. Мүнөө колхозойнгоо ороохо тарянай ургасын хуби заяае гартаа баридаг залуу тракторист, комбайнернуудай дундаһаа Буянтын нүлөөндэ ороһон, ашата зүбшэлыень ойлгоһон, ажалдаа оролдосотой хүнүүд олон.

Тэрэнэй сэрэгһээ бусахада багахан байһан Владимир Шакталаев, Иван Цыбиков, Владимир Буханаев, Владимир Лопсонов болон бу[...] нөө эрхим механизаторнуу[...] хой. Хэн эдэниие ажалд[...] алдууһаа һэргылүүлэн [...] Буянта аба даа. Тэдэнэр [...] иигэжэ хэлэдэг.

Республика соогоо элит[...] кукурузашан Даши-Цырен [...] хэлэхые шагная:

— Эй даа, бедаал хүн [...] гаалаад энеэгээд, һанаае[...] һаад, ажалдашни туһалжа, [...] һал-бул хүдэлжэ ябаа хад[...] гамгүйгөөр халдаха...

Мүнөө Буянтын хүт[...] Галбайн отделениин тракт[...] гадын ажал хэрэгынь [...] һайнаар бүтэдэг. Трактор, [...] плуг болон бэшэшье техн[...] хим һайнаар заһабарилаг[...] барай тарилгын эхилхые [...] Байлдаанда бэлдэгдэһэн [...] шалгаһандал, тракторнууда[...] дахин үзэжэ, мартын нара[...] до игаан, халуун хаһынь [...] хүлеэнэ.

Б. МАШ[...]

Ленинскэ шанда табигдаһан хүдэлмэри

Радио-долгинууд замбуулинай дайдаһаа юу мэдээсэнэб

һүүлэи жэлнүүдтэ Советскэ Союз дотор радиолокацяар замбуулинай дайдын нарата юртэмсые шэнжэлхэ хүдэлмэри хэгдээ. Академик Владимир Котельниковэй хүтэлбэри доро үнгэргэгдэһэн совет эрдэмтэдэй энэ хүдэлмэри Ленинскэ шанда табигданхай.

АПН-эй гуйлтаар энэ хүдэлмэринүүдэй нэгэн тухай совет элитэ эрдэмтэдэй нэгэн Владимир Сифоров хөөрэжэ үгэһэн байна.

В. СИФОРОВ,
СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент

1961 ондо анха түрүүшынхиэ совет эрдэмтэд Венерэ гэжэ планетые радиолокацяар шэнжэлжэ үзэһэн байна. Энэ хүдэлмэридэ тон хүсэ ехэтэй радиопередатчик хэрэглэгдээ гээшэ. Тэрэ үедэ манай Газарһаа аяар 45 миллион километр холо байха үедэнь, Венерэ гэжэ планетэдэ тон зүбөөр радио-долгинууд эльгээгдэһэн юм. Замбуулинай захагүй дайдада байһан тэрэ планетэдэ радио-долгинууд туласа түрөөд, зарим хубинь тэндэһээ Газарта тэхэрижэ ерэһэн байна. Тэдэ долгинуудай хүсэн Венерэдэ хүрөөд байхадаа 15 ваттһаа үлүү бэшэ байгаа. Ондоогоор хэлэхэдэ, тон һулаханаар носожо байһан электролампочкын хүсэнэй зэргэ болоно.

Венерэ хүрэтэр 45 миллион километр гаталаад, үшөө гэдэргээ Газартаа баһа тиимэ олон миллион километр дабагдаа! Айхабтар холо байһан энэ ехэ зай дабаха замдаа радио-долгинууд ехээр һуладана. Хэды тиимэ бэрхэшээлтэй байбашье һаань, манай совет инженернүүд болон эрдэмтэдэй зохёон бүтээһэн эрхим нарин радиолокационно түхеэрэлгэ тэрэ һуладаһан радио-долгинуудые найдамтайгаар барижа абаһан байна.

Замбуулинай дайдын планетэнүүдые радиолокацяар шэнжэлхэ талаар хүдэлмэринүүд үшөө 1962 ондо үнгэргэгдэһэн юм. Тиихэдэ радио-долгинууд гансахан Венерэдэ эльгээгдэһэн бэшэ, харин Наранда эгээл дүтэ оршодог планетэ—Меркурида баһа эльгээгдэһэн байгаа. Меркуриие радиолокацида абаад байхада, шэнжэлэгшэдэй урда хэдэ хэдэн шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэг гараа һэн. Юуб гэхэдэ, Меркури Венерэһээ һураггүй бага байха зуураа, Газарһаа Венерэдэ орходоо бүри холо оршодог гээшэ. Тиимэ холо байһан планетые радио-долгинуудай тудаад, гэдэргээ тэхэрилгэдэнь барин абажа шадахын тула аппаратурые шэнэдхэн хубилгаха, тодорхойлон хэлэбэл, передатчигай хүсые ехэ болгохо, бусад түхеэрэлгынь хүдэлмэри бүри һайжаруулха хэрэгтэй болоо. Теэд техническэ талаараа тон орёо нарин энэ хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн байна. Меркури планетэдэ эльгээгдэһэн долгинууд ошохо газартаа ошоод, удаань Газартаа тодон абтаа. Бүхы дээрээ тэдэ долгинууд 170 миллион шахуу километр зай гаталһан байна.

Тэрэл 1962 ондо совет эрдэмтэд дэлхэй дээрэ анха түрүүн Венерэ планетээр дамжуулагдаһан радиотелеграфна хэлхеэ холбоо бэелүүлжэ шадаа. Хүсэ ехэтэй передатчигуудаар замбуулинай дайда руу, телеграфна кодоор «Эб найрамдал», «Ленин», «СССР» гэһэн үтэнүүд дамжуулагдаһан юм. Тэдэ сигналнуудай Венерэдэ ошожо сохёод, гэдэргээ халюухайдаха зуура советскэ радиофизическэ обсерваториин аппарадууд Газарта тодон абаа.

Хойто жэлынь бүри һонин, тон шухала удха шанартай шэнжэлгэнүүд хэгдээ. 1963 оной эхеэр Марс радиолокацида абтажа, намарынь манай эрдэмтэд Юпитер гэжэ планетэдэ эльгээгдэһэн сигналнуудые гэдэргэнь абажа шадаа. Шэнжэлгын һүүлшын энэ хүдэлмэриин айхабтар ехэ бэрхэшээлтэй байһаниие нэгэ баримта дээрэ харуулаа һаамни, хүн бүхэндэ ойлгосотой байха һэн. Жэшээнь, замбуулинай захагүй дайда руу манай эльгээһэн радио-долгинууд 1 миллиард 200 миллион километр зайе дунда зэргээр нэгэ час 6 минута соо дабан гараһан байна.

Замбуулинай дайдын эдэ шэнжэлгэнүүд эрдэм наукада юу үгөө гээшэб?

Хамагай түрүүн эдэ шэнжэлгэнүүдэй ашаар Газарһаа замбуулинай дайдын бусад планетэнүүд хүрэтэрхи зайе тон наринаар тодорхойлхо арга олдоо гээшэ. Тиин «астрономическа единицэ» гэжэ нэрлэгдэдэг—Газарһаа Наран хүрэтэрхи зайн дунда зэргын хэмжүүрые тодорхойлхо арга олдоо. Энээнэй урда тээ «астрономическа единицын» хэмжүүр 0,1 процент хүрэтэр зүбөөр тодорхойлогдоо гэжэ тоологдодог байһан. Зүгөөр астрономичеэка наукын талаар мэргэжэлгүй хүндэ 0,1 процент тон багаханаар гү, али даншье бирагүйгөөр һанагдажа болохо. Гэбэшье, замбуулинай дайдада, тон дүтын планетэ хүрэтэр хэдэн арбаад миллион километрээр тоологдожо байхадань, тэрэ 0,1 процент бодото байдал дээрэ тон ехэ алгасаа үгэжэ болохо бшуу. Жэшээнь, планетэ хоорондонуудай маршрут зохёоходоо иимэ (0,1 процент) алдуутай тоо баримта хэрэглэжэ огто болохогүй ха юм. Хэрбээ Марс тээшэ ниидэхээр табигдаһан ракетын маршрут 0,1 процент алдуутай байгаа һаа, тэрэ өөрынгөө гол шэглэлһээ аяар 125 мянган километр холуур ябашаха болоно...

Газарһаа Наран хүрэтэр дунда зэргээр 149.599.300 километр гэжэ советскэ радиофизигүүд тодорхойлонхой. Замбуулинай картын гол масштаб—«астрономическа единицэ» мүнөө урдынхиһаа 50 дахин зүбөөр тодорхойлогдоо гээшэ.

Замбуулинай захагүй дайдын Венерэ, Меркури, Марс, Юпитер гэхэ мэтын планетэнүүдтэ эльгээгдэһэн радио-долгинууд Газарта бусажа ерэхэдээ, тэдээн тухай тон һонирхолтой юумэ мэдэжэ абаха арга олгоно. Жээшэнь, Венерэ тон удаанаар эрьелдэдэг байшоо. Сагай нэгэ сүүдхэ тэндэ газарайхиһаа аяар 200—300 дахин ута.

Радиолокационно шэнжэлгэнүүдые хэдэг болоһоной ашаар Венерэ дээрэ манайхидал адли түйлай ехэ океан далайнууд үгы гэжэ мэдэгдээ. Хайшан гээд иимэ тодорхойлго хэгдэнэ гээшэб?

Уһан, шулуун, газарай хүрьһэн гэхэ мэтэнүүд ерэһэн радио-долгинуудые гэдэргэнь ондо ондоогоор бусаадаг байна. Хэрбээ Венерэ уһаар хушаатай байгаа һаа, тэрээндэ эльгээгдэһэн радио-долгинуудай тэхэрилгэ 100 процент байха һэн. Бодото дээрээ хэгдэһэн туршалгын үедэ бусажа ерэһэн радио-долгинуудай коэффициент 12—18 процент болоһон байна. Газар дээрэ хэгдэһэн туршалгануудай хабсагай шулуунда тудахадань, иимэ хэмжээнэй коэффициент гарадаг юм.

Марс, Меркури планетэнүүдһээ тон һонирхолтой мэдээнүүд абтаһан гээшэ. Меркури нарычхидал адли хэмжээнэй радио-долгинуудые бусаадаг байба.

Радио-долгинуудаар шэнжэлгэ хээд байхада, Марс һарада орходоо һураггүй ехэ жэгдэ тала дайдатай гэжэ тодорхойлогдоһон байна.

Радиолокацяар Юпитерһээ абтаһан мэдээнүүд мүнөө шэнжэлэгдэжэ байна. Гэбэшье энэ планетэ тухай тон һонирхолтой мэдээнүүдые абаха байһамнай найдамтай.

Нарата юртэмсын планетэнүүдые радио-долгинуудаар шэнжэлгэ—наукын талаар айхабтар ехэ амжалта болоно. Планетэнүүдые радиолокацяар шэнжэлгэдэ түйлагдаһан амжалта, мүн наукын энэ һалбариие саашадань хүгжөөлгэ хадаа бүри жэжэ планетэнүүдые, Марс, Юпитерэй дахуул планетэнүүдые, Сатурниие шэнжэлэн тодорхойлхо арга олгохо байна. Эдэ бүгэдэ бэрхэшээл ехэтэй зорилго байбашье һаа, манай наукын лаб түйлажа шадаха хэрэг болонхой.

АПН.

СОЦИАЛИС ЗӨӨРИИЕ ХЯМГАДАН ХАМГААЛХА

...рад зонойнгоо эрилтые ...дүүрэнээр хангаха гээшэ ...й обществын гол зорилго ...но. Теэд ажалшадай ажа ...байдалай улам һайжарал..., түлөөһэгүйгөөр эмнүүл..., һуралсалай, түлөөһэтэй... амаралтада гаралгын, ...абалга гэхэ мэтын эгээл ...үндэһэниинь юун бэ? Со...лис зөөри! Тиимэһээ энэ ...о хүртэшэгүй, арюун нан...зүйл болоно.

...ээниие яһала олон хү...най ойлгодог, мэдэдэг, ...тын хогшол зөөриие нюдэ...сэсэгы мэтээр гамнажа ...даг. Гэбэшье зарим хүнүүд ...раа хараад, амитаниие ...бо» гэһэншүүгээр гүрэ... зөөридэ гар хүрэдэг, ара... ажахыда гаргашалагдаха ...гэ зөөриие үбэршэлдэг, ху...за ёһоор ажамидархын ...оһоо эрмэлзэдэг байна. ...э үзэгдэлэй шалтагаан ... гэхэдэ, ажал хүдэлмэри ...огүй капиталис ёһоной ...дэл, буржуазна үзэл бо...ой хорото нүлөөн, бэеэ ...ор хүмүүжүүлээгүй яба... болоно.

Арадай хогшол зөөриие хямгадан гамнаха хэрэгтэ зарим тушаал зэргэ даагшад анхаралаа тон багаар хандуулна, мүн өөһэдөөшье хулгай худалай хэрэгтэ орёолдожо, нэрээ хухарна. Энээн тухай хэдэн бодото баримтануудые дурдая. Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой ахалагша бухгалтер Убаша Ошорович Анчиков гэдэг түрүүлэгшэ нүхэр Халтуевые мэхэлжэ, аяар 1090 түхэриг үбэршэлөө. Мүн энэ Анчиковай алмай һүлэрөөр байлгые ашаглажа, складые даагша Д. Ш. Мункуев гэдэг ехэ ороoһо таряа, мяха дутааһан байна. Баһа автомашинада элдэб хүнүүдһээ запасной частьнуудые абааб гээд, тэрэ ехэхэн мүнгэ эдеэ. Иимэ хүниие колхозой правлени Москва арадай ажахын түйлалтануудай выставкэдэ эльгээһэниинь бүришье гайхалтай.

Теэд хулгайша, билдагууша Убаша Анчиковай харата хэрэгүүд хэды нюубашье һаань, балшыса элирүүлэгдээ, тэрэ сүүдлэгдэхэл ёһоороо сүүдлүүлээ.

Тэрэшэлэн архи уулгаһаа боложо ниитын зөөриие урихэ ябадал гарана. Жэшээнь, Скуратовтан — үбгэ һамган хоёр—Хориин аймагай Дээдэ-Худанай магазинда наймаалагшадаар хүдэлхэ зуураа, саг үргэлжэ архидадаг, кооперативна зөөри хулгайлдаг, мотоцикл, радиоло, үнэтэй һайн хубсаһа гэхэ мэтые миинтээр абадаг байһан. Тэрээнэй эсэстэ 17476 түхэриг үбэршэлһэниинь тодоруулагдаа. Энэ дутааһанаа шалгалта ревизиин үедэ элдэб хуурмаг документ зохёожо нюудаг, далдалдаг байгаа.

Урид шалгагдангүй, материальна харюусалгатай ажалда ороһон хүнүүд лэ иимэ бузагай хэрэгүүдые үйлэдэнэ. Ушар тиимэһээ хүдэлмэрилэгшэдые онсо наринаар шэлэжэ абаха гээшэ тон шухала болоно. Баһа нэгэ жэшээ. Улаан-Үдын горпищеторгын инспектор Бурлакова хадаа Пердылевская гэгшые худалдаа наймаанай ажалда абахадаа, анха ямар хүдэлмэридэ ябаһыень, ямараар хүдэлһыень огто шалгаагүй. Тиигээд лэ тэрэ Пердылевская гэгшэ бодото адресаа нюуһан байжа, магазинай кассаһаа 1335 түхэриг абаад зугадашоо, һүүлээрнь Эрхүүгэй областёор тэнэжэ ябаһанаа баригдаа. Иимэшүүл тэрьедэжэ холо ошохогүй! Үшөө тэрэ ондоо нэрэ зүүгээд ябаа бшуу. Хулгайлһан мүнгэеэ өөрынгөө үмсын хэрэглэмжэдэ гаргашалһан байгаа. Ингэжэ дайралдаһан лэ хүниие ёһоор шалгангүй ажалда абаһанай эсэстэ горпищеторгдо ехэхэн хохидол ушаруулагдаа бшуу.

Саашадаа ниитын хогшол зөөриие улам нарин нягтаар хямгадан арьбажуулхын тулада шалгалтын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, кадрнуудые болгоомжотойгоор шэлэн абаха, хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эмхитэй зохидоор ябуулха, нүхэдэй сүүд, арадай дружина гэхэ мэтын ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие һэргээхэ шухала.

Тиигээд лэ али бүхы хэтэрээшэдые дары элирүүлжэ, хуулиин харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй.

Арадай зөөри гээшэ манай зол жаргалай бодото үндэһэн тулгуури мүн. Тиимэһээ энээндэ гар хүрэгшэд хатуу шангаар хэһээгдэхэ ёһотой!

С. Алексеев,
Буряадай АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүн.

Нэрэ солын түлөө тэмсэнэ

Үбэлэй хүйтэн һуни һэн. Үүр хираалха үшөөл үдыхэн байба. Саяан уулын хормойһоо үлеэһэн хүйтэн жабарай амисхал хүнэй нюур, хасар долёоно. Үглөөгүүр хэды эртэшье һаань, Галбайн фермын һаалишад ажалдаа гаранхай. Удабашьегүй һү һааляа дүүргээд, һаалишад гэртээ ошожо сайлахаяа түхеэрнэ. Тиигэжэ байтар:

— Эй, Сэбэг аа, хүлеэгыш намайгаа,—гээд, дүшэ гарамгай наһатай эхэнэр сугтаа хүдэлдэг һаалишанаа дуудана.

Намайе яахадаа дуудаба гээшэб! Сэбэгэй гэнтэ иимэ бодолдо абтаад байхада, нөөхи һаалишаниинь:

— Үнеэмни тугаллахаяа байна, туһалалсыш!—гэбэ.

—Нөөхи «Сэсэг» гэдэг үнеэншни гү?

— Тиимэл даа, яагааб—сүүдхэдээ 20—25 килограмм һү үгэдэг үнеэмни.

Хоёр һаалишад бэе бэедээ туһалалсаһаар нилээд удаарба хэбэртэй. Тэдэнэй нэгэн Гарма Сыренова наймадахи жэлээ һаалишанаар ажаллажа байнхай. Жэлэй эхеэр фермэ дээрэ хамтын сүглаан болоходо үгэ абажа:

— Би 1964 ондо үнеэн бүриһөө 1850 килограмм һү һааха уялга абахаб!— гэжэ мэдүүлээ һэн. һаалишан Сыренова хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, һайнаар ажаллажа байна. Үдэртөө үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һаахын хойноһоо оролдолго гаргана.

Коммунис ажалай түлөө тэмсэжэ байдаг «Восточные Саяны» колхозой Галбайн фермэдэ ажалаараа алдаршаһан үшөө олон һаалишад бии. Жэшээлхэдэ, һаалишад С. Сымбелов, Д. Улукшонова, С. Ардуева, С. Ангасхиева гэгшэд үнгэрһэн хоёр һарада үнеэн бүриһөө 300—320 килограмм һү һаагаа. һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө галбайнхид һү һаалгаар Түнхэн соогоо түрүү һууриda гаража, управлениин болон партийна комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

С. Ардуев.

Үйлэдбэриингөө арга боломжо элирүүлэн хэрэглэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэһэн түрүүшүүлэй гаргаһан үүсхэл промышленна предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, энэ мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо олошоржо байна. Улаан-Үдын мебельнэ, модо болбосоруулгын цехэй рама хюрөөдэгшэд халаанайнгаа даабари саг үргэлжэ 160—180 процентдэ хүргэдэг байһан юм. Тиигээд тэдэнэй олонхинь нормоёо дээшэлүүлхэ, бүри ехэ продукци бүтээн гаргаха гэһэн һанал эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллана. Хүдэлмэрншэд А. Н. Воробьев Д. Н. Нефедьев, М. К. Корнакова гэгшэд ажалайнгаа нормые 15 процентээр дээшэлүүлхэ гуйлтатайгаар цехэйнгээ хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байгаа. Шэнэ нормоор ажаллажа эхилһэн түрүүшүүл даабаряа мүн лэ үлүүлэн дүүргэнэ. Мастер М. Г. Лопатинай халаан нормоёо дээшэлүүлжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг болонхой. Зураг дээрэ: халаанай мастер Лопатин, нормо дээшэлүүлхэ үүсхэл гаргаһан хүдэлмэришэд М. К. Корнакова, Д. Н. Нефедьев, А. Н. Воробьев.

В. Гаученовай фото.

Нүхэдэй сүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ

...тын аймагай Ленинэй нэрэм... колхозой комплексно 4-дэхи ...ын клуб соо хүн зон олоо...лаpанхай. Нүхэдэй сүүд бо...байба. һү һаалиин Ягодинска ...н һаалишан Черных гэгшэ үгэ...

Мүнөө сүүдлүүлжэ байһан, ...лагша Китаев хадаа фермые ... Сутельевэй мартаһан түл...р комбикормо хадагалһан ...тэ ороод, ороһо мэшээглээд, ...шээ гүйжэ ябахадаа, юун гэ...доoб? Бэрхэ, шадамарби гэжэ ... гээшэ гү? Мүнөөдэр арбан ...рамм ороһо хулууха, үглөө... үшөө юу хулууханиь бэ? Энэ ...хан ябадалыень бидэ, һаали... хулисэхэ ёһогүйбди. Хэһээхэ ...той.

...дали дээрэ Китаев гэгшэнь ...анхай, доошоо газар руу шэр...туна. Гэмынь урдаа, гэмшэлынь ... Шүүмжэлэгшэ нүхэдэй үгэ... шэрүүнээр буужа ерэнэ. Га...оро орошоһойб гэлтэй. Нүхэдэй ... гээшэмнай юунһээшье доро ...байна. Эшхэбтэр, аягүй, айм...тай, хэһэмээршье гээшэнь.

...1963 оной октябриин 23-да гар... «Нүхэдэй сүүдэй дүримдэ нэ... болон хубилалта» гэһэн Указ ... РСФСР-эй Верховно Соведэй ...иум хүниие коммунис ёһоор ...үүлгэдэ нүхэдэй сүүдэй ...н айхабтар ехэ байһые тэм..., шэнэ шэнэ нэмэлтэ, хуби... дүримдэнь оруулаа һэн. Нүхэ... сүүд мүнөө нилээд ехэ архэтэй ... Хулиган ябадал, жэжэ хул...һан, ниитын гурим эбдэһэн ...дые коллективэйнь нүхэдэй ...сүүдлэжэ шадаха.

...най Хяагтын аймагта нүхэдэй ...сүүд тоологдоно. Тэдэнэй ажал ...ша тухай хэдэн үгэ хэлэхые ...эрэнэ.

Нүхэдэй сүүд гээшэмнай айхабтар ехэ удха шанартай эмхи, хүмүүжүүлгэдэ, олониитын нүлөөдэ ехэхэн туһа үзүүлдэг. Тиимэһээ манай аймагай нүхэдэй сүүдэй олонхинь ажал хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулна, зэмэтэ ябадалнуудые үсөөрүүлхые оролдоно.

Мэнэ һаяхан болотор Усть-Хяагта тосхоной үйлсэдэ һогтуу хүнүүдые хаража болохоор һэн. Бүри заримашуулынь хулиган ааша гаргажа, тосхоной хүн зондо амар заяа үзүүлдэггүй болоо бэлэй. Усть-Хяагтын сельсоведэй түрүүлэгшэ Георгий Семенович Якимовай үүсхэлээр Погранична совхозой тосхонуудта нүхэдэй сүүд, арадай дружинанууд эмхидхэгдээ һэн. Усть-Хяагта тосхоной нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшээр Буряадай АССР-эй габьяата агроном Нина Иосифовна Кудинова ажаллажа, эндэхи нүхэдэй сүүд богонихон болзор соо хэдэн зүблөө үнгэргөөд, ажалай журам эбдэһэн, хулиган ябадал гаргаһан хүнүүдые һайсахан «мушхаһан» байха. Энэ үбэл Федор Баландин гэгшын хэрэг хаража үзөө һэн. Баландин гэгшэ багахан гурбан үхибүүтэй һамгаяа хаяад, ондоо эхэнэртэй хоёр жэлээ холбоорилдоо. Архи ууажа һогтоод, хуушан һамгаяа сохиһон Баландин нүхэдэй сүүдэй урда зогсожо, шэрүүн хэһээлтэ амсаа. Үгышье һаа, ондоо нэгэ жэшээ дурдая. Хүдэлмэришэн Аркадий Межов гэгшэ ходо архи уудаг, һамгаяа сохидог, үхибүүдээ айлгадаг байгаа. Сэлэнгын РПС-эй нүхэдэй сүүд дээрэ 8 хүн үгэ хэлэжэ, хатуу шэрүүнээр тэрэниие шүүмжэлээ һэн. Межов сүүд дээрэ үгэһэн үгэдөө хүрөө: мүнөө тэрэ архи уухаяашье болёо, абарии зангыншье ондоо болоо.

Иимэ жэшээнүүдые яһалал олые дурдажа болохо байна. Усть-Хяагтын нүхэдэй сүүд ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой, ниитын журам эбдэгшэдтэ хүмүүжүүлгын ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Сэлэнгын совхозой нүхэдэй сүүдэй ажал ябуулгые тэмдэглэнгүй гаража болохогүй. Эндэхи сүүдэйхид ниитын журамай эбдэгдэһэн ушарнуудые алдангүй, саг соонь дары хэмжээ абадаг заншалтай.

Хүдэри-Сомон тосхоной, Тамирай сельсоведэй нүхэдэй сүүдүүд һайнаар хүдэлнэ.

1963 оной декабриин 12-то КПСС-эй Буряадай обкомой бюро «Нүхэдэй сүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха» гэһэн тогтоол абаа юм. Сельсоведүүдэй гүйсэдком, профсоюзна организацинуудай зүгһөө шалгалта, туһаламжын муудаһан дээрэһээ нүхэдэй олохон сүүдүүд юушье хэнэгүй гэжэ энэ тогтоол соо тэмдэглэгдээ һэн. Нээрээшье колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, нютагай комитедүүд, сельсоведүүд, аймгүйсэдкомуud нүхэдэй сүүдэй ажалые ёһоор шалганагүй. Тиимэһээ XX партсъездын, Тельманай нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозууд, Хяагтын совхоз, Хяагтын трикотажна, гуталай фабриканууд, промкомбинат, ДЭУ, Харанхын СМУ, хэлхеэ холбооной конторо гэхэ мэтын предприятинуудай нүхэдэй сүүдүүд юушье хэнэгүй.

Хяагта городто 1963 оной туршада ниитын гурим эбдэгшэдэй олонхинь Харанхын СМУ-гай 4-дэхи участогай хүдэлмэришэд болоно. Эдэнэй ехэнхинь залуу хүнүүд. Теэд Харанхын СМУ-гай (начальнигынь нүхэр Юрьев) нүхэдэй сүүд ниитын гурим эбдэгшэдэй «амынь татаха» талаар юушье хэнэгүй. Хяагтын промкомбинадай нүхэдэй сүүд мүн лэ ямаршье ажал ябуулга хээгүй һуужа байдаг. Энэ предприятиин директор Николай Федорович Силантьев гэгшэ олониитын энэ эмхиие тоодоггүй, зэмэ хэһэн, ажалай журам эбдэһэн, архинша хүнүүдые гансал захиргаанай талаар хэһээдэг. 1963 ондо промкомбинадай 20 хүдэлмэришэн директорэй «хатуу» хэһээлтэдэ ороо юм. Харин нүхэдэй сүүд энээндэнь хамаараагүй байһаар.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, манай предприяти, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд олониитын нүлөө, хүсэнэй удха шанарые сэгнэнэгүй гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Шэнэ үеын хүниие хүмүүжүүлхэ гээшэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ байха. Хуушан байдалай үлэгдэлнүүд үшөө манай зарим хүнэй ухаан бодолһоо һалаадүй байһаар. Тэрэнтэй тэмсэхэ—манай нэн түрүүшын зорилго. Тиимэһээ нүхэдэй сүүдэй үүргые дээшэлүүлжэ, олониитын хүсөөр хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэй болгохо шухала.

П. ТАРАСОВ.
Хяагтын аймагай арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

Воскресенскэ химигүүдэй ажалай амжалта

Воскресенскэ химиин комбинада хүсэ ехэтэй гранулированна суперфосфат гаргадаг ...о цех түрүүшынгээ арбаад ...о продукци үйлэдбэрилэн гаргаба. Тус цех энэ жэлдэ 150 мянган тонно үнэтэ үтэгжүүлгэ гаргаха юм. Зураг дээрэ: тус комбинадай үйлэдбэрилэн гаргаһан бэлэн болоһон продукци.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет комбайнууд Кубада хүдэлнэ

Совет мэргэжэлтэдэй байгуулһан саахарай тростник тариха, тэрэниие хуряаха оньһото техникэ һаяхан Кубада туршагдаа. Фидель Кастро эдэ шэнэ машинануудые ажал дээрэнь хараа.

Февралиин 1-дэ национальна хүдөө ажахын һургуулиин нээлгэ дээрэ Фидель Кастро үгэ хэлэхэдээ ингэжэ мэдүүлээ: «Совет инженернүүд болон технигүүд даалгабари абажа, саахарай тростник хуряаха комбайн гурба һарын туршада байгуулаа. Энэ машинын ямараар хүдэлдэгые бидэ хараабди. Тэрээнэй ямар ехэ бүтээсэтэйдэ түрүүшээр этигэхээршье бэшэл. Тростник хадаха, хуряаха эгээн хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулха зорилго мүнөө шиидхэгдэбэ.

Шэнэ машинанууд хайшан гэжэ байгуулагдааб? Ростовой хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводой главна инженер МИХАИЛ ГАЛИЛОВ болон Люберецкэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводой главна инженер ВИКТОР КАЛАШНИКОВ АПН-эй корреспондентнүүдэй эдэ асуудалнуудта харюусаа.

Михаил ГАЛИЛОВ,
Ростовой хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводой главна инженер

—Саахарай тростник хуряаха самоходно комбайн байгуулха захил бидэ үнгэрэгшэ зун абаад, тэрэнээ түргэн дүүргээбди.

Шэнэ агрегат хадаа өөрөө ябадаг машина юм. Тэрэ тростнигай эшые тайраад, залаа болон набша намааень илгадаг, эшыень хэдэн хуби болгожо хэршээд, тэрэнээ зэргэлээд ябалсадаг тэргэнүүдтэ хэжэ үгэдэг.

Шэнэ машина хэрэглэлгэ тростник хуряалгын ажалай гаргашые 17 дахин доошолуулна. Зурууд хоорондо 160 сантиметр зайтай, гектарай 40 тонно ургаса гараха плантацинууд дээрэ комбайн долоон часай туршада 80 тонно тростник хуряажа шадана.

Совет мэргэжэлтэд урдань иимэ машинануудые хэзээдэшье зохёогоогүй юм. Гадна тэдэнэр саахарай тростигай хайшан гэжэ ургадагые харажашье үзөөгүй. Имагтал үнгэрэгшэ жэлдэ Куба ошожо, байра дээрэнь хүдөө ажахын энэ ургамалые ургуулгын ба хуряалгын арга онолтой тэдэнэр танилсаа һэн. Кубын мэргэжэлтэдтэй харилсан ажаллажа, тэдэнэр ерээдүйн машинануудай техническэ хараа бодомжонуудые зохёогоо. Тиин эдэ хараа бодомжонуудынь шэнэ комбайн байгуулхада үндэһэ һууринь боложо үгэһэн.

Кубада январь һараһаа ургаса хуряажа эхилдэг. Мүнөө жэлэй сезондо туршажа үзэхын тулада нэгэ хэдэн машинануудые бидэ хуряалгын хаһа саг болотор дүүргэхэ хүсэлэнтэй һэмди, «Ростсельмашай» коллектив энэ зорилгоёо дүүргэжэ шадаа. Түрүүшын бэлэн болоһон хэдэн машинанууд Узбекистанда уридшалан туршажа үзэгдөө.

«Ростсельмаш» заводой ожорһо хулһа хуряадаг машинануудай Тусхай конструкторска бюрогой, таряа хуряадаг комбайнуудай болон самоходно шассиин талаар Гүрэнэй конструкторска бюрогой инженернүүд шэнэ машинын проектнүүдые зохёолгын гол хүдэлмэри дүүргэһэн байна. Главна конструктор Борис Гавриленко проект зохёолгые толгойлоо. Мүнөө тэрэ заводой бүлэг мэргэжэлтэдтэй хамта Сүлөөтэ арал ошонхой.

Хүдөө ажахын машина бүтээлгын Бухэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институдай болон машина бүтээлгын технологиин Ростовой эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд конструкторнуудта ехэ туһа хүргөө. Комбайнай отолдог аппарадай оньһонуудые туршажа үзэһэн, үнэтэ зүбшэл заабари үгэһэн байна.

Виктор КАЛАШНИКОВ,
Люберецкэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын Ухтомскиин нэрэмжэтэ заводой главна инженер

— Январиин 30-да Гавана шадар комбайнуудые туршалга эхилээ гэһэн мэдээсэл манай заводой коллективэй һанаа сэдьхэл хүдэлгөө һэн. Энэшье ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, Оро-де-Гиса гэжэ арадай нэгэдэлдэ туршагдажа байгаа дүрбэн комбайнуудай хоёрынь манай предприятида байгуулагдаа ха юм.

Үнгэрэгшэ зунай эхеэр, Фидель Кастрын Совет орондо айлшалжа байхадань, бидэ энэ хүндэтэ даалгабари абаа һэмди. Тусхай конструкторска бюрогой эрхим бэрхэшүүл лубяной ургамалай Бухэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта энэ даалгабари дүүргэхээр шармайн оролдоо һэн.

Улһа хуряаха шагтагалагдадаг комбайниие манай завод үни хада байгуулаа һэн. Энэ ургамалай эшэнүүд үндэһөөрөө саахарай тростнигайхидал адлирхуу. Тиимэһээ бидэ улһа хуряадаг машинын түхэлые шэнэ машинынгаа үндэһэ һуури болгохо гэжэ шиидэбэбди. Энэ түхэлыень хэрэглэжэ, шэб шэнэ конструкциин машина зохёон байгуулаад, нэгэ машинаяа туршажа үзэхынь тулада Узбекистан эльгээбэбди. Туршалгын үедэ агрегадай бүтээсэнь халаан соо хоёр хүрэтэр гектарта хүргэгдэһэн байна. Бүри ехэ бүтээсэтэй байха һэн, теэд ургасаа буулгадаг траспортёрынь бирагүйшэг байгаа бэлэй. Харин транспортёр нарижуулан һайжаруулһанай һүүлээр, комбайнай бүтээсэ хоёр дахин шахуу дээшэлээ.

Узбекистанда хэгдэһэн туршалгын үедэ трактор оройдоол хахад хүсэндөө хүтэлһэн байгаа гэжэ хараада абаха болоо һаа, Кубада комбайн бүри ехэ бүтээсэтэйгөөр ажаллаха гэжэ һанаха дүүрэн үндэһэ баримта бии.

Кубын плантацинууд дээрэ Люберецкэ комбайнуудые туршалгада манай нүхэр—заводой конструктор Валентин Прошляков, туршалгын цехэй мастер Михаил Папенов хабаадалсана. Заводой главна конструктор Евгений Хохлов Гавана ниидэжэ ошоо һэн. Тэдэнэй ажаглалтанууд саашадаа шэнэ комбайнай конструкциие нарижуулан һайжаруулхадамнай манда туһалха байха.

(АПН).

ЯХАДАЙ АССР. Ленинскэ үйлэдбэриин управлениин Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд республика соогоо түрүүшынхеэ коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ эхилээ юм. Тус колхоз хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудаар һайн дүнгүүдые туйлаа. Мүн культурна талааршье ехэ юумэн хэгдэнэ. Хүдөө нютагуудта нинтын эмхи дээрэ клубууд болон библиотекэнүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ клубуудтань уран һайханай самодеятельностиин кружогууд хүдэлдэг. Энэ кружогуудта хабаадагшад холын колхозуудта ошожо лекци уншадаг, концертнүүдые харуулдаг юм. Зураг дээрэ: колхозой клубай уран һайханай кружогто хабаадагшад наада зүжэг табихынгаа урда тээ.

ТАСС-ай фотохронико.

Трактористын үнэмшэлгэтэй болобо

НАРҺАТА. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ профессионально-техническэ училищи эмхидхэгдэжэ, хүдөөгэй олон залуушуул энээндэ һуралсажа эхилһэн юм. Эндэ һуралсагшад тракторист, машинист, слесариин мэргэжэлтэй болодог. Һаяхан училищида һуралсагшад һуралсалаа дүүргэжэ, залуу мэргэжэлтэ гэһэн үнэмшэлгэ абаба. Училищи хамтадаа хоёр зуу гаран хүн дүүргэв. Залуу мэргэжэлтэд Хайдуков, Зуев, Метелкин, Мартышев, Гордеев, Доржиев гэгшэд шалгалтаяа «таба» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр үгэжэ гараһан байна.

Гансахан Чисаанын совхозой 5—6-дахи фермэнүүд дүрбэн мэргэжэлтэдтэй болобо. Эдэнэр мүнөө хүдөө ажахын машина болон тракторнуудые заһабарилалсажа эхилэнхэй. Иигээд хабарай тарилгын эхилхэдэ эдэнэр шэнэ тракторнуудые жолоодохо юм.

Д. БАЛДУЕВ.

ИВАЛГААРНАЙ ЯМАР ҺОНИНТОЙБ?

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ КУРСА

Кузов дээрээ бүхөөгтэй автомашина хори шахуу хүнийе һуулгаад, үглөө бүри Хяагтын дардам харгыгаар Ивалгын центр тээшэ табилуулжа ябадаг. Энэмнай хабарай тарилгын урда тээ богони болзорой курсада һуража байдаг Доодо-Ивалгын залуушуул-механизаторнууд гээшэ.

Түрүүшын ээлжээндэ һураһан 50 хүн курсаяа дүүргэжэ гараа. Тиигээд мүнөө 46 хүн һуража эхилэнхэй. Удаа тээнь үшөө нэгэ долоон хоногой хэшээл үнгэргэхэ түсэбтэй юм. Тэдэнэр ямар юумэ заалганаб гэхэдэ: шэнэ янзын машина техникэтэй танилсана, газарай хүрьһэ элдүүрилхэ түрүү арга оншые шудална, минеральна үтэгжүүлгэ болоод гибрицнд хайшан гээд хэрэглэхэ тухай мэдэжэ абана.

Курсада заадаг багшанар Бахеев, Мокроусов, Бояркин гэгшэд ехэ оролдолго гаргана. Һурагшадай ехэнхинь залуушуул болбошье, мүн тэдэнэй дунда үнинэй механизаторнууд ябаһан Дондок Доржеев, Дмитрий Гырылов, Сергей Музыков болон бусад эндэ заалгаһан түрүү, шэнэ юумые ехээр һонирхон бултадаа зоригтой хэшээлтэйгээр һуранад.

АРБААД ҮНЕЭДҺЭЭ — ЗУУГААД ЛИТР

Үглөөнэй үүр сүүрээр һаалиин малай фермэ тээшэ шамбай хүдэр бэетэй нэгэ басаган шуумгайгаар гэшхэлэн ябадаг. Энэ хадаа Ивалгын туршалгын ажахын гурбадахи отделениин залуу һаалишан Сима Чимитова үнеэдээ һаахаяа яаража ябана гээшэ.

Нүхэр Чимитова һаалиин мал дээрэ хүдэлжэ эхилһээр тиимэшье үни болоогүй юм. Табан жэлэй саада тээ һаял хори хүрэжэ ябахадаа һаалишан боложо захалаа һэн. Тиихэдээ гүлгэр залуу басаганда үнеэ һааха гээшэ эхин түрүүлэн түбэгтэй бэрхэ байгаашье һаань, энээнһээ зүрхэсэжэ байнгүй, оролдолго хэшээлэй хүсөөр ажалайнгаа арга оншыень оложо абаһан байгаа.

Зоримгой бэрхэ энэ басаган һүүлэй үедэ фермынгээ эрхим һаалишадай нэгэн боложо суурхуулна.

Сима үнэн шударгы зантай, урагшаа һанаатай байжа, улад зондоо этигэлтэй, хүндэтэй болонхой. Энээнэй урда тээ нютагайнь зон тэрэнние Ивалгын сомоной Соведэй депутат болгожо һунгаа бэлэй.

Сима Чимитова иигэжэ хэлэнэ:

— Даажа абаһан 15 үнеэдһээм 7-ниинь түрөөд байна, гурбаниинь хюһаран юм. Мүнөө арбаад үнеэдһээ сүүдхэ соо зуугаад литр һү һаагшаб. Энэ жэлдэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1900 литр һү һааха гэһэн уялгаяа дүүргэхэл гэжэ оролдохоб.

БЭРХЭ ТУГАЛШАН

Валентина Ивановна Колесова нарай тугалнуудые тэнжээжэ, томо болоторнь тэжээхэ хүдэлмэридэ ябаһаар үнинэй. Тиихэдээ яһала ехэ дүй дүршэлтэй болонхой.

Мүнөө нүхэр Колесова нэгэдэхи отделениин үүлтэртэ малай фермэ дээрэ тугалшан болоод ябажа байхадаа 100 гаран тугал харууһална. Тиихэдээ зүбөөр эдеэлүүлжэ, зоотехническэ заабариин ёһоор харууһа табиһанай ашаар тугал бүриин шэгнүүрые сүүдхэ соо 650-һаа 800 грамм хүрэтэр нэмээжэ шадана.

— Валентина Ивановна бэрхэл тугалшан даа! — гээд сугтаа хүдэлжэ байһан нүхэдынь ходо магтадаг зантай юм. Нээрээшье тиимэ гэжэ һанахаар: тэрэнэй хэжэ ябаһан ажалынь энээниие гэршэлэн харуулна.

ҮБГЭДЭЙ ЮРӨӨЛ

Үндэр наһатай болобошье үшөө ажаллаһаар ябаһан үбгэд хүгшэдэй пенси дээшэлүүлхэ тухай совет правительствынгаа тогтоолые Ивалга нютагай пенсионернүүд ехэл урматай баяртайгаар угтаа.

Мүнөө хамтын ажалда шадахыса туһалжа ябадаг үбгэжөөлнүүд яһала олон бии. Жэшээнь Доодо-Ивалгада пенсионернүүд Тогоошо Ринчинов, Дэмбрэн Доржиев, Дарижап Бадмаев болон бусад хадаһаа хуһа отолжо асараад, шаргын үргэ матадаг, тиигээд шарга тэргэ дархалдаг юм. Мүн пенсидэ гараһан Цибик Цыремпилова, Цибик Данзанова гэгшэд мал дээрэ хүдэлнэ. Эдэнэр бултадаа парти, правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон энээнһээ хойшо хамтын ажалда бүри олоороо, улам эршэтэйгээр хабаадаха гэжэ шиидэнхэй.

Ахамад үбгэдэй нэгэн Дэмбрэн Намсараевич Будаев нүхэдэйнгөө һанамжые хэйлэн иигэжэ мэдүүлнэ:

— Үндэр наһатай үбгэдэнэр хэмгүй ехэ баяртай. Совет засагтаа, коммунис партидаа баясхалан хүргэжэ, һуудалнай саашадаа улам ... галтай һайхан болохонь ... гой гэжэ юрөөхэ байна. Тиихын тулада, шадал ... рээ хүдэлхэбди. Би өөрөө ... род дээрэ ажал хэдэг ... Үбэлшье, зуншье миний һу... гүйб. Городой зониие огоро... ногоон эдеэгээр хангахын ... лөө хүсэ шадалаа хүбш... гаргахабди — гэбэ.

ХАБАРЖААН ДЭЭГҮҮР ЯБАХАДА...

Хабарай наран игаажа, ... баржаан, үбэлжөөн дээгүүр ... хада хони хурьгадай олон ... мааралдаха дуун таһалда... болёо. Тингэншьегүй яахаб ... Мүнөө хонидой олоороо тү... саг түлэг дундаа болоод ... на ха юм.

Гэхэһээ байтагай, зарим ... рүү хонишод түл абал... дүүргэхэ дүтэлөө. Жэшээлхэ... Ивалгын туршалгын ажах... хоёрдохи отделениин ахалаг... хонишон Илья Кулаков ... эхэ хонин бүриһөө 90 ш... хурьга абаад байна.

Тэрэ хүн оролдосо харуу... най хүсөөр нарай хурьга... һайнаар тэнжээжэ, гар... оруулангүй томо болгоно.

Тобшоор хэлэхэдэ мү... дээрээ Ивалгаарнай иимэл ... нинтой байгдана. Зүгөөр, ш... һонин юумэ үдэр бүри ... жэл байдаг.

Вас. ГАЛДАНОВ.

ХЭНЭЙ „ҺЭБШЭЭХЭН" ГЭЭШЭБ?

Үргэн уужам Совет ороноймнай хото городуудаар тоо томшогүй олон, элдэб шэглэлтэй, янза бүриин репертуартай эстрадна коллективүүд аяншалжал байдаг. Омскын, Томскын, Башкирай, Казахай, Украинын болон бусад коллективүүд яһала мэдээжэ болонхой. Манай Улаан-Үдэ хотынхид тэдэндэ альга һайса ташаһаншье байха. Жэшээлхэдэ, Эдди Рознерой джаз оркестрэй, Омскын залуушуулай эстрадна коллективэй, Украинын дуушадай айлшалхада заалнууд хүн зоноор дүүрээ, тэдэнэй бэлиг шадабари үндэрөөр сэгнэгдээ һэм шуу.

Мүнөө үедэ манай республикада Казань хотын «һэбшээхэн» гэжэ залуушуулай эстрадна ансамбль ерэнхэй. Тус ансамбльтай танилсаха, гүйсэдхэһэн номернуудыень сэгнэхэ хүсэл манда түрөө. Тиигэншьегүй яахаб—аха дүү татар арадаймнай ниислэлһээ ерэһэн залуу коллектив татар арадай дуу, хатар гүйсэдхэжэ, сугларагшадые баясуулхань бэзэ гэжэ һанагдаашье ааб даа.

Рязанова болон Константинова гэжэ артистканууд гаража ерэмсээрээ татар, ород хэлэн дээрээ Казань хотоһоо—татарай ниислэлһээ — амар мэндые хүргэхэдэнь, досоо гансата зохид болоһониинтшье гайхалгүй. Харин саашаа... Саашаа гайхалтай юумэн болоно. Юуб гэхэдэ аха дүү татар арадай нэгэшье дуун дуулагдахагүй, нэгэшье хатар гүйсэдхэгдэхэгүй юм. Энэмнай хаанаһаа ерэһэн коллектив гээшэб гэжэ хуулитаар асуултай болошоно. Үнэхөөрөөшье концерт хүтэлһэн Р. А. Цугановай шог наадануд, дээрэ дурдагдагша хоёр басагадай гүйсэдхэһэн А. Пахмутовагай Ангара тухай, мүн Френкелиин Нева тухай дуунуудаар лэ хизаарлашана. Тиихэдэ Волго мүрэн дээрэ оршодог хото городһоо ерээ хадаа энэ агууехэ мүрэн тухай нэгэшье дуу гүйсэдхэнэ аабы гэхэдэ—үгыл аад үгы, дэмы хүлеэгдээ. Таджигай ССР-эй габьяата артист Х. Б. Мурадовай харуулһан Индиин, Бразилиин, Испаниин хатарнуудые һайшаагаабди, зүгөөр энэ артистын нэгэшье татар хатар гүйсэдхөөгүйнь гэмшэмээр, яахадааб гэхэдэ татар арадай хатараар яһала суутай ха юм, тэдэниинь хараха хүсэл ехэ һэн.

Тобшолон хэлэхэдэ, тус ансамбль өөрын нюургүй байшоо. Иимэ ансамблиин Тула гү, али Воронежһоо ерээбди гээ һаань, хэншье этигэхэ һэн. Иигэжэ хэлэхэдээ, бидэ тус ансамбль адаг муу гэнэ бэшэбди, зарим номернуудынь, арсаан үгы, яһала һайнаар, бэлиг шадабари түгэсөөр гүйсэдхэгдэнэ. Харин бидэ өөрын нюур, творческо нюур тухай яринабди. Бүхэроссин гастрольно нэгэдэлэй зүбшөөлөөр орон соогуурнай аяншалжа ябаа эстрадна гү, али эстрадна залуушуулай коллективүүд өөрынгөө творческо нюуртай байха һэн гэжэ эрилтэ манай табиха зүбтэй, юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ иимэнүүд коллективүүд ухаангүй олоншоо бшуу. Саашадаа манай филармони өөрын нюургүй, гүйсэдхэхэ бэлиг шадабаряар бирагүй коллективүүдые бү уриһай гэжэ һануулха хүсэлтэйбди. Үнэхөөрөөшье иимэ «һэбшээхэнэй» түхэлэй ансамбль аха дүү татар арадаймнай гайхамшагта ниислэл, урданай хото—Казаньда ямар хамаатай юм гэжэ һуралтай болоно.

К. Андреев,
Луначарскиин нэрэмжэтэ ГИТИС-эй студент.

Ц. ГАЛСАНОВ

Хэрмэн нютагта

«Ходо шобто нүхэлһэн
Коловорот үрэм сарюун лэ.
Холо ойро зэдэлһэн
Борсоев буряад сарюун лэ...» —

Нижэ жэрьен байгааша
Инаг дүүхэйтэй ушарааб,
Хэшэг мандаа заяагааша
Хэрмэн нютагта айлшалааб.

...Хэбэд һайхан хүреэтэй,
Хилэн хүхэ шэбэртэй
Хэрмэн голой үертэ,
Хэһэг тайгын үбэртэ

Баабгай, хэрмэ агнажа,
Барилдаа, наада тагнажа,
Баатарай дүрэ оруулһан
Борсоев мэргэн түрөө һэн.

Ехэ дайнай бурмые
Ебтэ ябажа илалсаһан,
Хоёр һарын болзорые
Хүлеэнгүйгөөр шаташаһан

Бата бэе, баатар нэрээрээ
Баруун Львовой мандал дээр
Мүнхэ галаар гэгээрээ,
Мүнхөөр нойрсоо хэтэдээ...

Хэрмэн Львов хоёрой
Хэлхеэ холбоон батажаад,
Украин, буряад арадай
Улаан шуһан зулажаад.

Дайнай муухай буһалгаа
Дахин дахин һануулна,
Далан үнгын хухалгаар
Дабхар дабхар дуулана!

«Ходо шобто нүхэлхэ
Коловорот үрэм гадна лэ.
Холо ойро зэдэлхэ
Борсоев баатар амида лэ!».

Усть-Орда.

Шатар

Республикын хото, хүдөөгэй һурагшадай зургаа зургаан команда суглараад мартын 13-һаа шатараар мүрысэжэ эхилээ һэн. Эдэнэр хамта дээрээ 48 хүн гурбан үдэрэй туршада шатарай хюлгэ дээрэ үсэд шангаар тулалдаһан байна. Табан уулзалгада шүүлсэһэн, тэнсэһэн дүнгүүдыень гаргахада хүдөөгэй шатаршадай дунда Харганов, Башаров, Шелковников, Шелковникова гэгшэдһээ бүридэһэн Баргажанай команда шүүжэ болохо 20 очкоһоо 14,5-е абажа, нэгэдэхи һуурида гараа. Кругликов, Верещагин, Немиров Данилова гэгшэдһээ бүридэһэн Прибайкалиин команда 12 очко абажа, хоёрдохи һуурида гараһан байна. Гурбадахида—Хяагтын, дүрбэдэхидэ—Түнхэнэй, табадахида—Мухар-Шэбэрэй, зургаадахида—Зэдын команда гараба. Эдэ командануудай зарим шатаршад һонин гоёор, тэсэбэритэй нягтаар наадажа, эрхим амжалтануудые туйлаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Суулгын һургуулиин 10-дахи класста 4—5 сэгнэлтэтэйгээр һуража байдаг Нимацу Бадмажапова (Мухар-Шэбэр) нэгэшье хүндэ шүүгдээгүй. Прибайкалиин командын шатаршан Валерий Верещагин бүхы табан партияа шүүһэн байгаа.

Городой командануудай һүүлшын табадахи уулзалга һанагдаагүй һониноор үнгэрбэ. Олон жэлдэ дамжуулгын кубок алдангүй барижа байһан наһаараашье аханууд, бэеэрээшье томонууд, нэгэдэхи разрядай шатаршад Дугаров, Баймиев, Аюрзанаин, Бережкова гэгшэдһээ бүридэһэн Советскэ районой команда, харин наһаараа дүү, бэеэр багахан, шатарай талаар ехэ нэрэтэй болоодүй Курочкин, Жарков, Агапов, арба наһатай Жаркова Лена гэгш... бүридэһэн Октябрьска районой ... мандада 1:3 гэһэн тоотойгоор ... дэшоо. Иигэжэ Октябрьска рай... һурагшадай команда 17,5 оч... болоожо, түрүү һуури эзэлээд, Со... скэ районһоо дамжуулгын ... буляан абаба. 17 очкотой Со... районой команда хоёрдохи һу... 9,5 очко абаһан Галуута Ну... команда гурбадахи һуурида г... Заиграй—дүрбэдэхи, Захаамин... бадахи, Хяагта—зургаадахи һ... нуудта гараһан байна.

Городуудай шатарша басагад... һоо Лена Жарковагай, хүбүү... һоо Коли Агаповай наадалга ех... нирхолтой байгаа. Лена оройдо... ба наһатай дүрбэдэхи класста... рагша байһан мүртөө наһаараа ... аха һурагшадые. тэрэ тоодо ... шатарша Оля Бережковае шү... байна бшуу. Тэрэшэлэн бі... Коли Агапов бүхы наадаһан ... хүнүүдээ бултыень шүүһэн б...

Илалта туйлаһан түрүүшын ... бан команда өөһэдынгөө шата... тай хамта Буряадай АССР-эй ... рэлэй министерствын грамота... даар шагнагдаба.

Б. Цыран...

Эрхимүүд шалгар...

Тобшохоноор

△ Эрхирэгэй совхозой 2... комплексно бригадын Арбиж... фермын һаалишан Бальжима ... боева мал ажал дээрэ 20 ... жэлдэ хүдэлһэн дүршэлтэй, ... лэй жэлнүүдтэ һаалишанаар ... лаа. Энэ нүхэрнай совхозой ... эрхим һаалишадай нэгэн юм. ... дондо үнеэн бүриһөө 1869 ... грамм һү һааһан гэхэ гү, ... дээрээ 31779 килограмм һү ... жа, түрүү һууринуудай нэгые ... лээ һэн. Совхозой баяр ёһо... оршон байдалда энэ эрхим һ... шанаа пенсидэ үдэшэбэ.

Г. Базаржа...

△ Хэжэнгэ тосхондо эдеэ... лой зүйлнүүдые наймаалагш... гөөр худалдаха шэнэ магази... рилгдажа, һаяхан ашаглалгада ... лагдаба. Магазинай нээлгэдэ ... хүн сугларaa. Тэндэ Хэжэнгын ... моной Соведэй түрүүлэгшэ ... Бадмаев, совхозрабкоопой ... лениин түрүүлэгшэ нүхэр А... гэгшэд үгэ хэлэхэдээ арад ... материальна тэнюун байдала... галта тухай тогтожо. хөөр... Магазинда эдеэ хоолой зүйл ... бэг.

Н. Бочк...

Туһаламжа үзүүлэгдээ

Океан далайнууд дээрэһээ мэдээсэл

Хара далайн «Ала-Тау» гэжэ теплоход дээрэһээ телеграмма абтаба. Джакартын тохойдо гурбан индонезиецүүдэй хайшан гэжэ абарагдаһан тухай капитан Юрий Точинкин мэдээсэбэ. Аюулда ороод байһан онгосо харамсаараа, советскэ морягууд тэдээндэ туһалхаяа яараба. Дары түргэн мотобот уһанда табигдажа, эбдэрһэн онгосодо ерэбэ. Һалхи шуургантай тэмсэжэ, шадал тэнхээгээ бараһан гурбан хүн хахадсаа шэнгээд байһан онгосо дээрэһээ абтаба. Тэдэниие теплоходтоо һуулгажа, медицинскэ туһаламжа үзүүлбэ. Эдэ хүнүүдэй бэень һайн. Индонезиин шэнэ барилгануудта түхеэрэлгэнүүдые абаашажа ябаһан советскэ теплоходоор абарагдаһан гурбан хүн Джакарта асарагдаа.

КОРАБЛЬ ДЭЭРЭ... КОРАБЛЬНУУД

Совет Алас Дурна зүгэй эрьенүүдые шэглэн, Одессын портһоо холын тамаралгада гарахаяа байһан «Дубно» теплоход юрэ бусынхяар харагдана. Тэрэнэй палуба дээрэ... тус бүридөө 140 тонно уһа түрихэ хүсэтэй гол мүрэнэй хоёр танкер ашаатай.

Эдэ суднанууд Одессэ ерэхэһээ түрүүн Астраханьда байгуулагдаад, ехэ аяншалга хээ. Тиихэдээ Волго мүрэнөөр, Волго-Доной каналаар, Цимлянска сөөрэмые гаталаад, Азовско болон Хара далайнуудаар тамараа. Абаашагдаха ёһотой Петропавловск-на-Камчатке хүрэтэрөө тэдэнэр «Дубно» теплоходой борт дээрэ «пассажирнууд» боложо ошохо.

«Дубнын» трюмүүд баһал дүүргэгдэнхэй. Тэдээн сөө Япондо хэрэгтэй түмэрэй руда ашаалагданхай. Гансал энэ аяншалгаараа «Дубнын» экипаж хадаа газарай бүһэлүүрээр дэлхэйе тойроһон аяншалга хэһэнэй шэнээн зам гаталха байна.

АМПУТАЦИ ХЭГДЭХЭГҮЙ

Грециин «Мантоз» гэжэ судный Новороссийскын портдо хажуулдин зогсохо үедэнь булад аргамжа гэнтэ таһаршоо. Тиин Дмитрус Самиос гэдэг 20 наһатай матрос ехэ шангаар сохюулаа. Советскэ врачнууд тэрэнэй үбшэнэй дэбтэртэ иимэ тэмдэглэл хэбэ: «зүүн хүлэйнь шэлбын яһан бисаран хухархадаа, ехэ шарха гаргаа, шүрбэһэ, мяханиинь таһараа, удараа». Юрэнхыдөө иимэ ушарта хүлыень тайрадаг гээшэ. Новороссийскын больницын хирург Зоя Кутумова бусад врачнуудтай зүбшэһэнэйнгөө һүүлдэ, һураггүй орёо бэрхэтэй зам шэлээ: гэмтэгшые удаахан аргалха гээ.

Дмитрус Самиос эдэгэжэ байна. Мүнөө тэрэ ядамаргүй ябадаг болоо, ород хэлэ шудалаа, үдэшэндөө интернациональна клубта ошодог. Гэбэшье клуб ошоходонь медицинскэ сестра тэрэниие үдэшэжэ ябадаг: замдаа юуншье боложо болохо.

—Эхэ орондоо һаа, иимэ аргалажын түлөө айхабтар ехэ мүнгэ түлэхэ баатай болохо, түрэлхидөө үгырүүлжэрхихэл һэм. Ород врачнуудта аргалуулха ехэ зол хубитай байбалби. Тэрэгүй һаа, хүлгүй болохол һэм,—гэжэ Грециин матрос мэдүүлнэ.

Үбшэн байха үедөө тэрэ олохон ород ханинартай болоо.

АПН.

Газарые таряашадта үгэхэ

БУЭНОС-АЙРЕС, мартын 18. (ТАСС). Рио-Куарто (Кордова провинци) шадар ажаһуудаг хоёр зуу шахуу таряашад Аргентинын национальна конгрессэй депутадуудай палатада хамтаараа бэшэг эльгээжэ хандаһан байна. Өөһэдынгөө хүндэ хүшэр байдал тухай бэшэг соогоо хөөрэһэн байха юм. Газар эзэмдэдэг томо помещигүүд арендын болзорой дүүрэхын урда тээ хэдэн мянган таряашад — арендаторнуудые элдүүрилжэ байһан газар дээрэһээнь хуули бусаар намнана. Арендаторнууд бүлэнэртээ, эд зөөри болон мал адууһатаяа хамта сүлэгдөөд, тэдэнэй тарижа ургуулһан таряалан усадхагдана.

Таряашад иимэ хашалта хэһээлтые болюулха, орон дотор аграрна реформо хүсэд һайнаар хэхэ тухай эрилтэ табина.

Залуу ирландиинхидай буруушаалга

ЛОНДОН, мартын 18. (ТАСС). Бүлэг залуу ирландиинхид — Ирландиһаа Англида байдаг хүдэлмэришэдэй нэгэдэлэй гэшүүд Лондондо «Гровнор—хаусай» үмэнэ үсэгэлдэр үдэшэ демонстраци хээ. Тиихэ үедэнь Ирландиин премьер-министр Шон Лемасс тус байшан соо эмхидхэгдэһэн банкедтэ хабаадалсажа байгаа. Ирландиин правительствын экономическа политикада эсэргүү буруушаалга демонстрацида хабаадагшад хэһэн байна.

Урда Вьетнамай улад зондо эсэргүү «соносхогдоогүй дайн» боложо үргэлжэлһөөр. Теэд, мүнөө сагай сэрэгэй техникэшье, Урда Вьетнамай урбагшадай болон тэдэнэй далайн саанахи эзэдэй хэжэ байһан гэмтэ муухай аашануудшье арад зоной зориг хухалжа шадахагүй байна. Партизанууд саг үргэлжэ илалта туйлана. Сайгондо өөһэдынгөө табималнуудые хэды дахин һэлгэхэдэншье туһа болоногүй. Америкын эзэрхэг түримхэйнэртэ болон тэдэнэй туһамаршадта тэндэхи зон амар заяа үзүүлхэеэ болёо.

Америкын Холбоото Штадууд яахадаа Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсажа, Женевэдэ баталһан хэлсээе эбдэхэ, айхабтар ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха, өөһэдынгөө солдадуудые үхэлэй газарта эльгээхэ ушартай болоноб? Теэд энээниие нюудаггүй байна ха юм. Демократи болон бодото эрхэ сүлөө тухай худалаар бэшэхэеэ болёод «Лук» гэжэ журнал «энэмнай Азиин зүүн урда талада Америкын эзэлхэ газар тухай хэлэгдэнэ» гээд сэхэ руунь мэдүүлнэ.

«Лук» журналһаа абтаһан фотозураг. Алуулһан партизанай һамган үхибүүн хоёр бүхы Вьетнамайхидтал адли, энээнһээ хойшо зобохо тулихань гээшэ» гэжэ зураг доогуур бэшэгдэнхэй байба.

АПН

ВФП-гэй гүйсэдкомой сесси

СОФИ, мартын 18. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин гүйсэдхэхэ комитедэй 27-дохи сесси мүнөөдэр эндэ баярай оршон байдалда нээгдээ.

«ВФП-гэй үдэр бүриин ажал ябуулга, оронууд дотор, мүн бүхы дэлхэй дээрэ профсоюзуудай нэгэдэмэл ябуулга хэхэ политика бэелүүлхэ тухай» Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин генеральна секретарь Луи Сайян элидхэл хээ.

Э. Тельманиие алагшад хэһээгдэхэ ёһотой

БОНН, мартын 18. (ТАСС). Гитлеровецүүдэй хэһэн эгээн лэ жэгшүүритэ муухай гэмтэ ябадалнуудай нэгые—немец хүдэлмэришэн ангиин вождь Эрнст Тельманиие алаһан ушарые мүрдэхэһөө Баруун Германиин юстициин органууд арсаһан байна. Бухенвальдын концлагерьта 1944 оной август һарада Тельманиие алаа гэжэ гэмнэгдэһэн Баруун Германиин эрхэтэд Вольфганг Отто болон Альфред Бергер гэгшэдэй хэрэг мүрдэлгые прокуратура болюулаа гэжэ эндэ соносхогдоо.

Эрнст Тельманиие алаһан тушаа шэнэ баримтануудай элирхэдэ, 1962 оной апрельдэ, ГДР-эй элитэ ехэ юрист профессор Кауль Тельманэй һамган—Роза Тельманэй даалгабаряар Отто болон Бергер гэгшэдые алалга хээ гэжэ гэмнэхэ тухай зууршалга хэһэн юм.

Кельнэдэхи юстициин органуудай мэдээсэлнүүдэй ёһоор Баруун Германиин прокуратурын органуудай мүрдэлгэ хэхэдэ иимэ ушар элирһэн байна. Тельманиие 1933 онһоо 1944 оной август хүрэтэр гитлеровецүүд түрмэдэ хааһан байгаа. Тиигээд «Империскэ аюулгүйе сахиха зургаанай» захиралтаар гестапогой хоёр алба хэгшэд Тельманиие Бауцендэхи түрмэһөө һүниин сагта гаргаад, Бухенвальдын концлагерьта абаашаһан байха юм. Тиигээд крематориин байшан соо тэрэ алагдаһан, хүүрынь галдагдаһан байгаа бшуу. Эрнст Тельманиие алаха үедэ гестапогой хүдэлмэрилэгшэд, комендатурын алба хаагшад байлсаа, «тэдэнэй дунда мүн Отто болон Бергер мүн лэ байлсажа болоо» ёһотой гэжэ прокуратурын хэһэн мүрдэлгэ харуулһан байна.

Гэбэшье эдэнэрые гэмнэһэн хэрэг болюулагдаһан байна. Юуб гэхэдэ, Тельманиие алаһан хүниие мүнөө хүсэд наринаар тодоруулхань бэрхэтэй болоо гээд прокуратура тоолоһон байна бшуу.

Харата муухай алалга хэгшэдые шангаар хэһээхэ тухай эрилтэ хэдэг дэлхэйн олониитэ Баруун Германиин юстициин шиидхэбэриһээ уламжалан ехээр зэбүүрхэһэн байна.

ООН-ой сэрэгүүд Кипртэ ерэнэ

НИКОЗИ, мартын 18. (ТАСС). Канадын 364 сэрэгэй алба хэгшэд үсэгэлдэр Кипртэ ерээд, Никози шадарай лагерьта байрлаа. Тэдэнэр Кипр арал дээрэ амгалан байдал хангаха талаар ООН-ой сэрэгүүдэй составта орохо юм. Энээн тухай Канадын сэрэгэй түлөөлэгшэ мэдээсээ. Һаяар сэрэгүүд болон һомо хэрэгсэлнүүд нэмэжэ эльгээгдэхэ гээд тэрэ хэлэһэн байна.

Ханойдо митинг болобо

ХАНОЙ, мартын (ТАСС). Урда Вьетнамда США-гай хэһэн интервентдэ эсэргүү тэмсэлэй эхилһэн национальна үдэрэй 14 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэлдэ ехэ митинг болоо. Индохитадта эзэрхэг түримхэй дай үргэдхэлгэдэнь Франциин колонизаторнуудта туһаламжа үзүүлхын тулада 1950 оной мартда Америкын сэрэгэй корабльнууд Урда Вьетнам эльгээгдэһэн юм. Энээндэ эсэргүүсэлгын ехэ демонстраци тус оной мартын 19-дэ Сайгондо болоо һэн. Тэрээндэ 300 мянган хүн хабаадаһан байгаа. Мүнөө Ханойдо үнгэрһэн ехэ митинг тус ушар тухай һануулжа, үгэнэ.

Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдые дүүргэлгые таһалдуулһанайнь түлөө, Урда Вьетнамда эзэрхэг түримхэй дай шангадхаһанайнь түлөө Америкын империалистнуудые, тэдэнэй туһамаршадые буруушааһан резолюци митингдэ хабаадагшад батална абаа.

Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын Центральна Комитет болон Ханойн комитет митингые эмхидхээ.

Саган уларил

Улаан-Үдын гидрометобс... ториин мэдээсэһэнэй ёһоор, ... нөөдэр республика доторнай ... хэгшэг байха, зарим нютагуу... бага зэргэ саһан орохо. Хойто ... магуудаар 8—13, бусад нюта... даар 4—9, Улаан-Үдэдэ ... гүүр 21—23, үдэртөө 4—6 гр... хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Мартын 21—22-ой үдэрнүү... республикымнай дэбисхэр ... үүлэтэйшэг байха, саһа шии... хогүй. Баруун хойноһоо д... зэргээр һалхилха. Республ... хойто аймагуудаар һүниндөө 2... 29, үдэртөө 8—13, бусад ... гуудаар һүниндөө 18—23, үд... 0—5 градус хүйтэн байха.

Редактор Ц. О. ОЧИРО...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-3..., отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсельк...ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и перево...дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сове... Министров Бурятской АССР.

Н00068. Зак. № 26...

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной мартын 20.